

Civitate Wratislaviensi Donatus
Nagroda Wrocławia
Nagroda Prezydenta Wrocławia

2020

Szanowni Państwo!

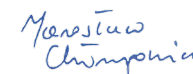
30 lat temu, 27 maja 1990 r., przeprowadzono pierwsze po wojnie w pełni wolne wybory w Polsce – wybory samorządowe. Jubileusz to doskonały moment, by uhonorować wyjątkowych mieszkańców Wrocławia, pamiętając o tych wszystkich, którzy swoją pracą i zaangażowaniem zmieniali nasze miasto.

W latach 1993–2020 nadano 36 honorowych obywatelstw, w tym kilka przyznanych pośmiertnie. W tym samym okresie przyznane przez Radę Miejską Wrocławia za całokształt działań na rzecz miasta Nagrody Wrocławia trafiły do blisko 100 osób i ponad 30 różnych instytucji, organizacji i stowarzyszeń. Biografie osób, które znalazły się na tej zaszczytnej liście, stanowią świadectwo historii. To ludzie, którzy współrealizowali marzenia o Wrocławiu jako „mieście spotkań” – europejskiej metropolii, centrum biznesu, nauki i kultury.

W tym roku Rada Miejska Wrocławia przyznała tytuł Civitate Wratislaviensi Donatus Maciejowi Łągiewskiemu – osobie niezwykle mocno związanej z naszym miastem, wzmacniającej w sposób szczególnie lokalną tożsamość. Wśród nagrodzonych Nagrodą Wrocławia oraz Nagrodą Prezydenta Wrocławia znajdziemy indywidualności o wyjątkowych osiągnięciach – wybitnych lekarzy, społeczników, artystów i ludzi nauki, którzy powinni być dla nas inspiracją.

Wszystkim serdecznie gratuluję, dziękując jednocześnie za zaangażowanie w rozwój Wrocławia. Wierzę, że każdego dnia odnajdują w nim Państwo atmosferę życzliwości i wdzięczności.

Świętowanie w 2020 r. przejdzie do historii jako dość nietypowe z uwagi na trwającą epidemię COVID-19, która uniemożliwiła tradycyjne celebrowanie tego wydarzenia. Wierzę jednak, że tę rocznicę zapamiętamy szczególnie – jako moment sprawdzianu sprawności samorządności.

Jarosław Charłampowicz

Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia

Wrocław, 24 września 2020 roku

Szanowni Państwo!

Rok 2020 jest szczególny dla nas wszystkich. Schematy, które wyznaczały rytm naszego kalendarza, uległy zmianie. Zweryfikowaliśmy swoje priorytety, odroczyliśmy plany, przełożyliśmy wiele spraw i wydarzeń, w których mieliśmy wziąć udział. Wraz z całą światową społecznością zostaliśmy postawieni w obliczu wielkiego zagrożenia, któremu wspólnie musieliśmy stawić czoła. Podjęliśmy trudną walkę z wirusem. Ta walka wciąż trwa. Na świecie, w Polsce i w końcu tu, w naszym Wrocławiu, nieprzerwanie zmagamy się nie tylko z pandemią, ale i jej następstwami. Lękamy się o siebie, o rodziny, o pracę, o przyszłość, a zarazem – jak zawsze w naszym mieście – z wielką nadzieją patrzymy w przyszłość.

Ten rok zapisze się w historii Wrocławia jako czas solidarności, odpowiedzialności, troski o siebie nawzajem. W czasie pandemii wzmocniliśmy wrocławską wspólnotę. Z tego powodu, w roku jubileuszu 75-lecia powojennego Wrocławia, postanowiłem uhonorować Nagrodą Prezydenta osoby i instytucje, których działalność buduje i umacnia naszą lokalną społeczność. Wyróżniłem tych Przyjaciół Wrocławia, których praca i zaangażowanie w różnych dziedzinach naszego życia niosą bezcenną, wielką wartość, którą, szczególnie w chwilach zagrożenia, dostrzegamy ze zwielokrotnioną siłą.

Wrocław, 24 września 2020 roku

Jacek Sutryk
Prezydent Wrocławia

Maciej Łagiewski (ur. 1955) – prawnik i historyk, długoletni dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia. Wrocławianinem jest z urodzenia i z wyboru. W młodości mógł zostać lekkoatletą, szczególnie, że w 1975 r. zdobył wicemistrzostwo Polski, startując w barwach SZS-AZS Wrocław. Ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Wrocławskim, a w 2000 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii na podstawie rozprawy „Macewy mówią – panteon wrocławskich Żydów”.

Żartuje, że zazwyczaj ludzie kończą na cmentarzu, a on tam zaczynał. Jako dziesięciolatek siedział na murze zrujnowanej nekropolii przy ul. Ślężej i patrzył, jak powstaje filmowy serial „Cztery pancerni i pies”. Opodal, na wojskowym cmentarzu przy ul. Wiśniowej, wykonał zdjęcie uwieczniające usunięty w latach 70. pomnik nagrobny słynnego teoretyka wojskowości, gen. Karla von Clausewitza. W czasie stanu wojennego odszedł z AWF, gdzie uczył historii kultury i sztuki. Będąc już pracownikiem Muzeum Architektury, zwrócił się do konserwatora zabytków z inicjatywą ocalenia cmentarza przy ul. Ślężej. Wkrótce uznał, że istotniejsze od małej architektury jest jednak to, co na niej zapisano: daty, nazwiska i osiągnięcia, czyli życie Wrocławia. Z nagrobnych inskrypcji poznawał losy ludzi związanych z Wrocławiem. Ratując ten cmentarz, ocalił pamięć o nich. Napisał przewodnik i monografię żydowskiej nekropolii („Stary cmentarz żydowski we Wrocławiu”, „Macewy mówią”), a także scenariusz dokumentalnego filmu „Oni żyli wśród nas”. Przygotował także wielką wystawę „Wrocławscy Żydzi 1850–1944”, prezentowaną w kilkunastu europejskich miastach.

W 1991 r. został dyrektorem Muzeum Historycznego, przekształconego w 2000 r. w Muzeum Miejskie Wrocławia, złożone z siedmiu oddziałów, ze zbiorami archeologicznymi, historycznymi, militarnymi, sztuki i rzemiosła artystycznego oraz teatraliów. Był inicjatorem renowacji Starego Ratu-

sza i Arsenału Miejskiego. Po odrestaurowaniu i modernizacji Pałacu Królewskiego z ogrodem, z artefaktów odnalezionych na całym świecie zbudował stałą wystawę „1000 lat Wrocławia”. Zgromadził wiele znaczących muzealnych kolekcji, np. śląskiego malarstwa, wrocławskiego złotnictwa oraz polskich mundurów wojskowych. Jest autorem książek popularyzujących historię miasta (m.in. „Mosty Wrocławia”, „Herb Wrocławia w architekturze miasta”, „Wrocław wczoraj”, „Wrocław na starej karcie pocztowej 1897–1938”, „Wrocław – co warto zobaczyć”, „Wrocław – wędrówka przez wieki”, „Wrocław – podróż przez wieki”), a także licznych wystaw oraz katalogów poświęconych historii oraz sztuce, nie tylko Wrocławia. Miejskiej przestrzeni publicznej przywrócił utracone niegdyś pomniki, jak np. niedźwiadka na Rynku, pomnik Schillera w Parku Szczytnickim czy Eichendorffa obecnie w Ogrodzie Botanicznym. W Starym Ratuszu stworzył Galerię Wielkich Wrocławian, w której prezentowane są marmurowe popiersia zarówno Polaków, jak i Niemców. Już w latach 80. propagował przywrócenie pięciopolewego herbu Wrocławia.

W 1991 r. został pierwszym polskim laureatem Nagrody Kulturalnej Śląska Kraju Dolnej Saksonii. Poza tym został wyróżniony wieloma nagrodami, m.in. Nagrodą im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego (1991), Nagrodą Miasta Wrocławia (1999), Nagrodą Złotej Kuli (1999), Laurem Wrocławia (2019) oraz Dehio Kulturpreis (2019). W 2009 r. przez prezydenta Republiki Federalnej Niemiec został uhonorowany Wielkim Krzyżem Zasługi, zaś przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego RP – Medalem Zasłużony Kulturze „Gloria Artis”. Jako niestrudzony budowniczy mostów między Polakami i Niemcami, cieszy się uznaniem obu stron.

Tytułem Civitate Wratislaviensi Donatus został uhonorowany „za szczególne zasługi w działaniu na rzecz ratowania dziedzictwa kulturowego oraz propagowania historii Wrocławia i Dolnego Śląska”.

Alicja Chybicka (ur. 1951) – profesor nauk medycznych i lekarz specjalista m.in. w dziedzinie pediatrii oraz onkologii i hematologii dziecięcej; senator VIII i X kadencji, posłanka na sejm VIII kadencji.

Urodziła się w Wałbrzychu, ale niemal całe swoje życie związała z Wrocławiem. Jest absolwentką XII Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego. W 1975 r. ukończyła studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej we Wrocławiu (obecnie: Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich). W 1979 r. uzyskała specjalizację I stopnia, a w 1982 r. II stopnia z pediatrii. Zdobyła także specjalizację z onkologii i hematologii dziecięcej (2002), immunologii klinicznej (2003), transplantologii klinicznej (2004) oraz opieki paliatywnej (2004). W 1979 r. uzyskała stopień doktora nauk medycznych, a w 1995 r. – doktora habilitowanego. W 1999 r. otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 2003 r. – profesora zwyczajnego.

Od 1975 r. związana jest jako lekarz i wykładowca z Uniwersytetem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Pracowała w Klinice Pediatrii Ogólnej oraz Klinice Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej (dawniej: Klinika Hematologii i Chorób Rozrostowych Dzieci). Od 2000 r. jest kierownikiem Kliniki Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej we Wrocławiu.

Należy do Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, którego przez kilka lat była prezesem, ponadto jest członkinią Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Onkologii, Hematologii i Onkologii Dziecięcej. Zasiada w radach Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej we Wrocławiu oraz Instytutu Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie. Jest członkinią rad kilku fundacji pomagających chorym dzieciom. Była wielokrotnie od-

znaczana i nagradzana za osiągnięcia medyczne oraz za postawę i determinację w walce o zdrowie najmłodszych pacjentów. W 2018 r. znalazła się na 24. miejscu na liście stu najbardziej wpływowych osób w polskiej medycynie.

Od blisko pół wieku walczy o życie chorych na nowotwory dzieci. Dzięki jej staraniom i determinacji w 2015 r. we Wrocławiu otwarte zostało nowoczesne Ponadregionalne Centrum Onkologii Dziecięcej „Przyłodek Nadziei”, które działa pod jej kierownictwem.

Nagrodę Wrocławia otrzymała „za stworzenie we Wrocławiu wiodącego w Polsce ośrodka onkologii dziecięcej”.

Bogusław Danielewski (ur. 1928) – aktor teatralny i filmowy, śpiewak operowy i operetkowy, realizator przedstawiń dramatycznych, operowych i filmowych.

Urodził się w Gdyni i – po debiucie w 1948 r. – początkowo występował na scenie Estrady Bałtyckiej i Państwowego Teatru Wyrzeże w Gdańsku (1948–1949). W latach 50. XX w. związał się ze stolicą Dolnego Śląska, gdzie w latach 1949–1953 gościnnie występował w Teatrze Młodego Widza we Wrocławiu (obecnie: Teatr Współczesny). Po zdaniu w 1951 r. aktorskiego egzaminu eksternistycznego na krótko przeniósł się do Gdańska, ale już w 1954 r. zdecydował, że to Wrocław będzie jego domem i miejscem pracy, dlatego związał się z Teatrem Polskim we Wrocławiu. Razem z Henrykiem Tomaszewskim i Andrzejem Barskim tworzył w 1956 r. pierwsze kierownictwo artystyczne Studia Pantomimy przy Państwowych Teatrach Dramatycznych we Wrocławiu (obecnie: Wrocławski Teatr Pantomimy im. Henryka Tomaszewskiego). Przez ponad dwadzieścia lat od 1973 r. prowadził działalność pedagogiczną na Wydziale Wokalno-Aktorskim Akademii Muzycznej we Wrocławiu, był także wykładowcą w Studium Aktorskim przy Teatrze Polskim we Wrocławiu (1976–1977).

W czasie trwającej od ponad 70 lat kariery aktorskiej zagrał blisko 160 ról teatralnych, brał udział w ponad 20 realizacjach Teatru Telewizji, sześciokrotnie wystąpił w Teatrze Polskiego Radia, zagrał także w kilku filmach fabularnych i serialach. Brał udział w „Czytaniach” organizowanych w ramach „Czynnych poniedziałków” w Teatrze Polskim we Wrocławiu. Pracując na Akademii Muzycznej we Wrocławiu, wystawił „Zemstę nietoperza” Johanna Straussa, która w 1990 r. została znakomicie przyjęta przez publiczność w czasie tournée po Włoszech. W 1994 r. w Fil-

harmonii Opolskiej zrealizował spektakl „Czarodziejski flet” Wolfganga Amadeusa Mozarta, który spotkał się z aplauzem niemieckiej publiczności. Był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany.

Nagrodę Wrocławia otrzymał „za 70-letnią działalność artystyczną na scenach wrocławskich”.

Marcin Dąg (ur. 1975) – profesor nauk chemicznych specjalizujący się w chemii biologicznej i medycznej, nauczyciel akademicki na Politechnice Wrocławskiej, twórca nowoczesnego i unikalnego na skalę światową Laboratorium Obrazowania.

Pochodzi ze Świdnicy, ale od czasu studiów związanym jest z Wrocławiem. W 1999 r. ukończył chemię na Uniwersytecie Wrocławskim, w 2003 r. uzyskał stopień doktora na Politechnice Wrocławskiej, a w 2011 r. habilitował się na podstawie rozprawy „Biblioteki substratów oraz inhibitorów jako narzędzia w badaniu właściwości metaloproteaz i proteaz cysteinowych”. Tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 2016 r., w wieku 41 lat.

Od początku swojej kariery naukowej pracuje w Wydziale Chemicznym Politechniki Wrocławskiej, gdzie obecnie kieruje założoną przez siebie Katedrą Chemii Biologicznej i Bioobrazowania. Związany jest również z Sanford Burnham Prebys Medical Discovery Institute w USA. Wcześniej pracował m.in. w École de Chimie w Montpellier (Francja), na Politechnice Wiedeńskiej (Austria) oraz na Emory University w Atlancie (USA).

Specjalizuje się w zakresie chemii biologicznej, chemii kombinatorycznej, enzymach proteolitycznych, syntezie peptydów oraz sondach do obrazowania, należąc do grona najwybitniejszych na świecie specjalistów w tych dziedzinach. Jest wielokrotnym stypendystą Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, beneficjentem grantów Narodowego Centrum Nauki oraz innych polskich i zagranicznych instytucji. Na swoim koncie ma 9 patentów i ponad 100 prac naukowych opublikowanych w prestiżowych czasopiśmie zagranicznych. W 2019 r. otrzymał Nagrodę Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w obszarze nauk chemicznych i o materiałach za

opracowanie nowej platformy technologicznej umożliwiającej otrzymywanie związków biologicznie aktywnych, w szczególności inhibitorów enzymów proteolitycznych, które są odpowiedzialne m.in. za rozwój wielu chorób cywilizacyjnych, w tym nowotworów, cukrzycy oraz chorób pasożytniczych i wirusowych. Opracowana przez kierowany przez niego zespół technologia znalazła już wiele zastosowań we współczesnej medycynie i farmakologii.

W czasie pandemii COVID-19 w marcu 2020 r. wraz ze swoim zespołem rozpracował enzym proteazę SARS-CoV-2 Mpro, której działanie może być kluczowe dla walki z koronawirusem SARS-CoV-2. Dwa miesiące później zespół pod jego kierunkiem – jako pierwszy na świecie – rozpracował kolejną proteazę SARS-CoV-2-PLpro. Uczestniczy w projekcie Agencji Badań Medycznych i Ministerstwa Zdrowia, pracując nad stworzeniem szczepionki przeciwko wirusowi SARS-CoV-2 i poszukiwaniem nowych metod leczenia.

Nagrodę Wrocławia otrzymał „za badania naukowe otwierające nowe perspektywy w walce z koronawirusem”.

Piotr Szyber (ur. 1948) – profesor nauk medycznych, chirurg transplantolog, emerytowany nauczyciel akademicki Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich i wieloletni kierownik Kliniki Chirurgii Naczyniowej, Ogólnej i Transplantacyjnej w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu.

Wrocławianin od urodzenia, tu ukończył III Liceum Ogólnokształcące i studia medyczne na Akademii Medycznej (obecnie: Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich). Zaraz po studiach podjął pracę w Katedrze i Klinice Chirurgii Naczyniowej, gdzie przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej, uzyskując specjalizację z chirurgii ogólnej, chirurgii naczyniowej, transplantologii i angiologii. Po doktoracie (1975) i habilitacji (1988), w 1995 r. został profesorem nadzwyczajnym, a pięć lat później – profesorem zwyczajnym. W 1997 r. powierzono mu kierownictwo Kliniki Chirurgii Naczyniowej, którą wkrótce przekształcił w Klinikę Transplantologii. Wywodząc się ze szkoły chirurgicznej prof. Czyżewskiego, na jej bazie rozwinął własną szkołę chirurgii naczyniowej i stworzył Ośrodek Transplantacji Narządów. Obecnie jest to jeden z dwóch ośrodków na Dolnym Śląsku, gdzie przeszczepiane są nerki i jeden z nielicznych w Polsce, gdzie dokonuje się przeszczepów wątroby. Jest pierwszym lekarzem na Dolnym Śląsku, a czwartym w Polsce, który dokonał przeszczepu wątroby. Jego zainteresowania naukowe obejmują – poza przeszczepami – także schorzenia tętnicze i żyłne. Jest autorem m.in. ponad 460 prac naukowych, w tym dwóch rozdziałów w podręcznikach akademickich poświęconych chirurgii naczyniowej, a ponadto dwóch książek o charakterze wspomnieniowym.

Jego działalność zawodowa obejmuje nie tylko pracę naukowo-dydaktyczną. Wielokrotnie zasiadał w komisjach

senackich i rektorskich, przez trzy kadencje był także pełnomocnikiem rektora ds. młodzieży na Uniwersytecie Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Jest członkiem wielu towarzystw naukowych i redakcji czasopism naukowych. Przez kilka lat pełnił ponadto funkcję konsultanta województwa opolskiego z zakresu chirurgii naczyniowej. Jest członkiem założycielem Klubu Rotariańskiego Wrocław-Centrum. Za swoją działalność był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany, m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Krzyżem Zasługi.

Nagrodę Wrocławia otrzymał „za osiągnięcia w dziedzinie transplantologii”.

Wrocławskie Stowarzyszenie Fortyfikacyjne zostało założone w 2012 r. przez grupę przyjaciół – pasjonatów historii Wrocławia i jego dawnych umocnień. Od początku istnienia WSF jego prezesem Stanisław Koluszek.

Stowarzyszenie skupia swoje wysiłki na promowaniu wiedzy o dziedzictwie wrocławskiej architektury militarnej, stawiając sobie za cel ratowanie przed postępującą dewastacją militarnych obiektów na terenie Wrocławia i jego okolicy, a w dalszej perspektywie – wyeksponowanie i odnowienie tych obiektów.

Od maja 2013 r. Stowarzyszenie prowadzi prace na rzecz rekonstrukcji wzniesionego w latach 1890–1891 i później rozbudowanego Fortu Piechoty nr 6 na wrocławskich Polanowicach. Fort jest nieustająco odnawiany przez ochotników-wolontariuszy, którzy przywracają mu dawny wygląd i rekonstruują brakujące elementy. W sumie w ciągu kilku lat odbyło się już ponad 300 akcji, podczas których prowadzone były prace porządkowe, zabezpieczające i rekonstrukcyjne. Obecnie Fort nr 6 jest udostępniony do zwiedzania raz w tygodniu. Ponadto są w nim organizowane rozmaite wydarzenia kulturalne, np. w ramach Nocy Muzeów lub Pikników Fortecznych. Stowarzyszenie przygotowało w nim również niewielką ekspozycję muzealną, a docelowo planuje utworzyć tam Muzeum Twierdzy Wrocław.

Działania Stowarzyszenia na rzecz objęcia ochroną historycznego dziedzictwa architektury militarnej Wrocławia wiążą ujęcie dotychczas 120 najcenniejszych budowli fortyfikacyjnych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz sporządzenie wniosku o wpis do rejestru zabytków schronu pod pl. Solnym.

Wrocławskie Stowarzyszenie Fortyfikacyjne Nagrodę Wrocławia otrzymało „za promowanie wiedzy o dziedzictwie wrocławskiej architektury militarnej”.

Andrzej Hrehorowicz (ur. 1963) – wrocławianin, działacz sportowy, od 1983 r. związany ze sportem akademickim.

Ukończył Akademię Ekonomiczną (obecnie: Uniwersytet Ekonomiczny) we Wrocławiu na Wydziale Gospodarki Narodowej (1988). Na tej uczelni założył profesjonalną sekcję tenisa stołowego i jest twórcą jej sukcesów. Zawodniczej sekcji zdobyły 10 medali drużynowych mistrzostw Polski w ostatnich 15 latach, a w minionym sezonie zostały wicemistrzyniami Polski. Nieprzerwanie od 1985 r. sprawuje społecznie funkcję prezesa urzędującego Klubu Uczelnianego AZS Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. W latach 1988–2005 był głównym specjalistą Klubu Środowiskowego AZS Wrocław, a od 2006 r. pracuje w jego zarządzie jako wiceprezes. W 2010 r. wszedł także w skład zarządu Klubu Sportowego AZS we Wrocławiu, gdzie obecnie jest wiceprezesem ds. finansów i marketingu. W latach 2007–2013 pełnił funkcję pełnomocnika rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu ds. promocji i rozwoju sportu. Od 2007 r. jest przewodniczącym Komisji Technicznej Światowej Federacji Sportu Akademickiego z siedzibą w Lozannie (Szwajcaria), a od 2015 r. – wiceprzewodniczącym Komisji Technicznej Europejskiej Federacji Sportu Akademickiego z siedzibą w Ljubljanie (Słowenia).

Jest organizatorem wielu imprez sportowych rangi Akademickich Mistrzostw Świata i Europy, m.in. w tenisie stołowym, piłce ręcznej kobiet, strzelectwie sportowym, karate i tenisie ziemnym. Otrzymał tytuł Sportowego Menadżera roku 2003. Od stycznia 2019 r. zasiada w Radzie Nadzorczej Wrocławskiego Parku Wodnego i Radzie Przedsiębiorczości przy Prezydencie Wrocławia. W 2020 r. został członkiem Zarządu Głównego Akademickiego Związku Sportowego.

Nagrodę Prezydenta Wrocławia Andrzej Hrehorowicz otrzymał „za wkład wniesiony w rozwój sportu akademickiego”.

Zbigniew Sebastian (ur. 1949) – wrocławianin z urodzenia, absolwent Wydziału Mechanicznego Politechniki Wrocławskiej, z którą związany był zawodowo od 1977 r., inżynier i doktor nauk technicznych.

W latach 1979–1980 przebywał na kontrakcie na University of Missouri w USA, gdzie realizował prace naukowe na zlecenie Sandia Laboratories Inc., równocześnie prowadził zajęcia dydaktyczne w uruchomionym według jego pomysłu laboratorium wysokich ciśnień. Pomimo propozycji pracy, które otrzymał od trzech uniwersytetów amerykańskich, po dwuletnim pobycie w USA powrócił do Polski. W 1981 r. postanowił opuścić mury Politechniki Wrocławskiej i przejść do prywatnego sektora gospodarki. Po kilkuletnim doświadczeniu, które zdobył w Przedsiębiorstwie Zagranicznym w Polsce „CAMIL”, m.in. na stanowisku dyrektora naczelnego, zdecydował się na założenie własnej firmy (1990). W związku z powstaniem Dolnośląskiej Izby Gospodarczej postanowił także włączyć się w prace samorządu gospodarczego, upatrując w tym działaniu niezbędny element budowy i wzmocnienia prywatnego sektora gospodarki. W 1996 r. Walne Zgromadzenie Członków Dolnośląskiej Izby Gospodarczej powierzyło mu funkcję prezesa, którą kolejne Zgromadzenia przedłużały do 2018 r. W grudniu 2019 r. podjął decyzję o rezygnacji z tej funkcji, co Rada zaakceptowała, przyznając mu jednocześnie tytuł Prezesa Honorowego. W trakcie pełnienia funkcji prezesa Izby został wybrany do Rady, a następnie do prezydium Krajowej Izby Gospodarczej, gdzie w latach 2005–2009 pełnił funkcję wiceprezesa odpowiadającego za współpracę międzynarodową i organizację zagranicznych misji gospodarczych. W ramach pełnionych obowiązków uczestniczył w wielu wyjazdach, kierując misjami gospodarczymi w Europie,

obu Amerykach oraz większości krajów Azji, Afryki i Bliskiego Wschodu.

Pragnąc dzielić się swoją teoretyczną i praktyczną wiedzą, w 2001 r. postanowił powrócić do pracy akademickiej. W latach 2001–2012 pracował jako adiunkt w Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie, w 2008 r. został powołany na stanowisko prorektora Wyższej Szkoły Handlowej we Wrocławiu, a w 2012 r. – na stanowisko rektora Międzynarodowej Wyższej Szkoły Logistyki i Transportu we Wrocławiu. W 2009 r., decyzją prezydenta Chile, otrzymał funkcję konsula honorowego Republiki Chile we Wrocławiu.

Za swoją pracę był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany, m.in. Złotą Odznaką Krajowej Izby Gospodarczej, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Wyróżnionego Absolwenta Politechniki Wrocławskiej, a także Odznaką Honorową za Zasługi dla Rozwoju Gospodarki Rzeczypospolitej Polskiej.

Nagrodą Prezydenta Wrocławia Zbigniew Sebastian został uhonorowany „za wkład wniesiony w rozwój wrocławskiej i dolnośląskiej przedsiębiorczości”.

Krzysztof Simon (ur. 1952) – wrocławianin, absolwent Akademii Medycznej we Wrocławiu, profesor zwyczajny, doktor habilitowany nauk medycznych.

Jest specjalistą I i II stopnia chorób wewnętrznych oraz II stopnia chorób zakaźnych. Był stypendystą Wspólnoty Flamandzkiej w Hepatology Department University Leuven (Belgia), Fogarty Foundation (School of Hygiene and Public Health Johns Hopkins University) w Baltimore (USA), rządu Wielkiej Brytanii w AIDS Department, Westminster Hospital and Kobler Center, a także stażystą klinicznym z dziedziny hepatologii w Royal Free Hospital w Londynie. Obecnie jest kierownikiem Kliniki Chorób Zakaźnych i Hepatologii Wydziału Lekarsko-Stomatologicznego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu oraz ordynatorem I Oddziału Zakaźnego Klinicznego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Jerzego Gromkowskiego we Wrocławiu. Od wielu lat pełni funkcję konsultanta województwa dolnośląskiego w zakresie chorób zakaźnych.

Jest autorem lub współautorem 542 publikacji naukowych, 11 monografii i książek, 31 rozdziałów w książkach medycznych oraz redaktorem naukowym 9 książek wydanych w języku polskim. Pełnił funkcję wiceprezesa i prezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych. Ponadto jest członkiem Komitetu Immunologii i Etiologii Zakażeń Człowieka PAN, członkiem-założycielem Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS i Polskiego Towarzystwa Hepatologicznego, a także krajowym koordynatorem licznych międzynarodowych programów badawczych i klinicznych, członkiem komitetów redakcyjnych szeregu pism medycznych, a także honorowym członkiem kilku polskich i zagranicznych towarzystw naukowych. Był przedstawicielem Naczelnej Izby Lekarskiej

w Europejskiej Unii Lekarzy (UEMS). Jako organizator lub współorganizator brał udział w przygotowaniu ponad 300 konferencji, sympozjów i szkoleń naukowych dotyczących współczesnych problemów zakaźnictwa i chorób wątroby.

Za swoje osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne był wielokrotnie nagradzany i odznaczany, m.in. nagrodami ministra zdrowia, I Nagrodą Naukową im. Józefa Kostrzewskiego, nagrodami rektora Akademii Medycznej we Wrocławiu, a także Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Honorowym Medalem Towarzystwa Internistów Polskich, Honorowym Medalem Polskiego Towarzystwa Medycyny Rodzinnej.

W czasie epidemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 pełni rolę eksperta w sprawie działań związanych z ratowaniem zdrowia i życia ludzkiego oraz przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się wirusa. Jest aktywnym i cenionym komentatorem sytuacji epidemiologicznej.

Nagrodą Prezydenta Wrocławia Krzysztof Simon został uhonorowany „za zaangażowanie w ratowanie zdrowia i życia ludzkiego w czasie zagrożenia wywołanego COVID-19”.

Dolnośląska Izba Rzemieślnicza istnieje we Wrocławiu od 1945 r. i w 2020 r. obchodzi jubileusz 75-lecia swojej działalności. Od 2006 r. jej prezesem jest Zbigniew Ładziński.

Rzemieślnicy, którzy przybyli po wojnie do Wrocławia z różnych stron, a przede wszystkim z Kresów Wschodnich, aktywnie włączyli się w odbudowę zniszczonego wojną miasta, świadcząc przy tym usługi dla ludności i kształcąc kolejne pokolenia. W czasie 75 lat swojej działalności Izba wykształciła ponad 160 tys. czeladników oraz blisko 40 tys. mistrzów rzemiosła. Idee, które przyświecają edukacyjnej misji Izby, zawierają się w słowach: „Szanuj kiedyś, dbaj o teraz, bądź otwarty na to, co wkrótce”. Troską Izby oraz dolnośląskich działaczy samorządu rzemieślniczego jest wychowywanie młodego pokolenia w szacunku dla pięknych tradycji rzemieślniczych, co znalazło wyraz m.in. w udziale wrocławskich rzemieślników w pracach rekonstrukcyjnych wrocławskich zabytków.

Dolnośląska Izba Rzemieślnicza jest organizacją samorządu gospodarczego rzemiosła, w której strukturach działają obecnie 42 organizacje. Główną jej misją jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła na terenie Wrocławia i Dolnego Śląska, a także reprezentacja i ochrona interesów środowiska rzemieślniczego w kontaktach z władzami samorządowymi i państwowymi. Oprócz pracy na rzecz cechów, zrzeszonych organizacji oraz działalności oświatowej Izba realizuje projekty finansowane m.in. ze środków Unii Europejskiej, prowadzi szkolenia oraz organizuje kursy pedagogiczne dla instruktorów praktycznej nauki zawodu, współpracuje też z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizowania szkoleń zawodowych dla osób bezrobotnych. Ponadto Izba rozwija działalność międzynaro-

dową, m.in. poprzez wymianę grup młodzieży i współpracę z partnerskimi organizacjami branżowymi. Dolnośląska Izba Rzemieślnicza jest członkiem Parlamentu Hanzeatyckiego promującego współpracę krajów basenu Morza Bałtyckiego. Ponadto Izba aktywnie uczestniczy w dialogu społecznym. Jako patron wspiera Zespół Szkół Zawodowych nr 5 im. Jana Kilińskiego we Wrocławiu i od 25 lat – wspólnie ze szkołą, Dolnośląskim Cechem Piekarzy i Cukierników i przy współpracy z Urzędem Miejskim Wrocławia – organizuje Ogólnopolski Turniej na Najlepszego Ucznia w Zawodzie Cukiernik i Piekarz.

Izba uczestniczy w wielu wrocławskich i dolnośląskich uroczystościach o charakterze patriotycznym, a także wspiera działalność charytatywną, szczególnie na rzecz Kliniki Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego we Wrocławiu. Jako pierwsza w Polsce zainicjowała – wraz z Wyższą Szkołą Bankową – połączenie szkolnictwa wyższego z rzemiosłem, tworząc program studiów mikrobiznes, będący kierunkiem o profilu praktycznym. Wraz z instytucjami partnerskimi od 2007 r. organizuje uroczyste spotkania noworoczne, podczas których osobom niezwykle zasłużonym dla Polski i Wrocławia nadawane są tytuły Honorowego Mistrza.

Nagrodą Prezydenta Wrocławia Dolnośląska Izba Rzemieślnicza we Wrocławiu została uhonorowana „za wychowywanie młodego pokolenia w szacunku do tradycji rzemieślniczych”.

Stowarzyszenie Non In Solo Pane Vid(v)it Homo (Nie samym chlebem żyje człowiek) powstało w 2008 r. z inicjatywy Jolanty i Henryka Macałów związanych na co dzień z upowszechnianiem kultury, sportu i rekreacji.

Państwo Macałowie od ponad 40 lat realizują swoją pasję jako animatorzy kultury na osiedlu Pilczyce. W latach 80. pracowali w filii Dzielnicowego Domu Kultury Fabryczna, a po jej likwidacji prowadzili placówkę jako podmiot gospodarczy. Jako ludzie kultury, którzy kochają dzielić się swoimi pasjami, pragnęli jednak czegoś więcej, dlatego postanowili stworzyć na mapie Wrocławia wyjątkową przestrzeń, w której każdy mógłby znaleźć ujęcie dla swoich pasji i zainteresowań. Tak narodził się pomysł Stowarzyszenia, które postawiło sobie za cel przygotowanie i inspirowanie społeczeństwa do czynnego uczestnictwa w kulturze, aktywnego wypoczynku, uprawiania sportu masowego i rekreacyjnego, a także propagowanie zdrowego stylu życia.

Stowarzyszenie Non In Solo Pane Vid(v)it Homo, które od lipca 2016 r. prowadzi swoją działalność w Ośrodku Działań Społeczno-Kulturalnych PIAST, przygotowało niezwykle bogatą ofertę edukacji kulturalnej dla dzieci, a także zajęcia kulturalne, sportowo-rekreacyjne i społeczne dla osób dorosłych oraz seniorów. Inicjatywy te są realizowane przy pomocy wyjątkowych ludzi związanych na co dzień z upowszechnianiem kultury, sportu i rekreacji, a skupionych wokół Jolanty Macały, która kieruje wszelkimi pracami Stowarzyszenia. Działalność Stowarzyszenia polega m.in. na upowszechnianiu różnych dziedzin kultury i sztuki profesjonalnej i amatorskiej ze szczególnym uwzględnieniem tradycji i kultury narodowej, prowadzeniu edukacji kulturalnej i wychowania poprzez sztukę (teatr, muzykę, taniec, plastykę), tworzeniu warunków dla rozwoju

amatorskiego ruchu artystycznego, a także tworzeniu nowych i modernizowaniu istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych. Stowarzyszenie zajmuje się także propagowaniem nowych form rekreacji oraz wzbogacaniem oferty usług sportowo-rekreacyjnych. Realizuje ponadto programy wychowawcze, opiekuńcze i rekreacyjne dla dzieci i młodzieży w ramach zagospodarowania czasu wolnego, a także rozmaite imprezy kulturalno-rozrywkowe, festyny, zawody, imprezy sportowe, kolonie, półkolonie, formy przedszkolne, obozy, zabawy karnawałowe, wieczorki taneczne, wigilie dla osób samotnych i bezdomnych itp.). Jednym z obszarów działalności Stowarzyszenia jest zwiększenie aktywności fizycznej i promowanie aktywnej rekreacji rodzinnej poprzez organizowanie szkolnych i osiedlowych programów promocji zdrowia ukierunkowanych na sport, rekreację i zabawę. Stowarzyszenie tworzy ponadto warunki do integracji i działań pobudzających społeczno-kulturalną aktywność środowisk, takich jak ludzie starsi, osoby z niepełnosprawnościami, ofiary uzależnień, dzieci pozbawione opieki rodzin (klub seniora, świetlice itp.). Nieodłącznym elementem działalności jest także szkolenie wolontariuszy i kadry instruktorskiej, a następnie kierowanie ich do prowadzenia zajęć.

Nagroda Prezydenta Wrocławia Stowarzyszenie Non In Solo Pane Vid(v)it Homo zostało uhonorowane „za propagowanie wartości społeczno-kulturalnych”.

Techland – firma będąca obecnie jednym z największych producentów gier komputerowych. Powstała w 1991 r. z inicjatywy Pawła Marchewki, który pełni obecnie funkcję jej prezesa.

Początkowo Techland zajmował się dystrybucją na polskim rynku gier zachodnich producentów. Wkrótce jednak w firmie przeważał pogląd, że jedynym sposobem na posiadanie dobrego produktu jest wyprodukowanie go samemu, dlatego w latach 1993–1994 zaczęto zatrudniać programistów – młodych specjalistów z Politechniki Wrocławskiej. Wkrótce powstała pierwsza znacząca, samodzielnie wyprodukowana gra – „Prawo Krwi” (1995), a następnie „Eksterminacja” (1999). Obie zostały ciepło przyjęte przez odbiorców oraz recenzentów i trafiły na światowe rynki. Jak wspomina Paweł Marchewka, ten ważny okres w działalności firmy był równocześnie okresem dość trudnym. Niewielkie doświadczenie zespołu programistów sprawiło, że realizacja projektów się wydłużała, co na rynku komputerowym oznacza, że gotowe produkty mogą okazać się przestarzałe już w dniu premiery. W 2000 r. firma stworzyła „Crime Cities” – grę z trójwymiarową grafiką, której towarzyszyła dobrze przygotowana kampania reklamowa, co zaowocowało m.in. wysokimi ocenami recenzentów. Przełomem w działalności Techlandu było powstanie w 2003 r. autorskiego silnika gry, czyli zasadniczej części kodu współczesnych gier komputerowych. Wyprodukowany z jego użyciem „Chrome” odniósł znaczący sukces rynkowy, a wciąż udoskonalany silnik pozwolił na sprawne tworzenie nowych gier. W 2006 r. powstał „Call of Juarez”, który okazał się dla Techlandu podwójnym sukcesem. Po pierwsze – wraz ze swoimi sequelami został bardzo dobrze przyjęty na rynku świa-

towym, a po drugie – była to pierwsza produkcja wrocławskiej firmy, której wydawcą stał się Ubisoft – gigant na rynku i trzeci co do wielkości niezależny wydawca gier wideo w Europie i w Stanach Zjednoczonych.

Od kilkunastu lat Techland zaczyna być zauważany w skali globalnej. W 2010 r. branżowy miesięcznik „Develop” sklasyfikował Techland na 58. miejscu swojego rankingu. W 2012 r. w tym samym rankingu firma była już na 25. miejscu. Wyprodukowana w 2011 r. gra „Dead Island” sprzedała się w blisko 6 mln kopii na całym świecie.

W 2013 r. Techland nawiązał współpracę ze światowym gigantem Warner Bros., z którym wydał swój kolejny przebój rynkowy – grę „Dying Light”. Z liczbą ok. 7,5 mln sprzedanych kopii gra znalazła się na 7. miejscu najpopularniejszych gier na świecie.

Ogromny sukces rynkowy oraz ambicje konkurowania z największymi firmami w tej branży sprawiają, że zatrudniająca obecnie ponad 260 pracowników Techland wciąż poszukuje w kraju i za granicą nowych specjalistów. W 2013 r. powstał oddział Techlandu w Vancouver (Kanada).

W czasie pandemii COVID-19 Techland wsparł walkę z koronawirusem we Wrocławiu, przekazując m.in. najbardziej potrzebującym dzieciom komputery oraz zakupując testy dla kilku tysięcy pracowników służb medycznych.

Nagroda Prezydenta Wrocławia firma Techland została uhonorowana „za budowanie pozycji Wrocławia w sferze biznesu”.

Towarzystwo Miłośników Wrocławia – jedno z najstarszych wrocławskich stowarzyszeń, powstało w 1956 r. i za cel obrało integrację wrocławian oraz pielęgnowanie wielowiekowej historii miasta, m.in. poprzez inicjowanie rozmaitych działań utrwalających wśród mieszkańców poczucie tożsamości i przynależności regionalnej. Obecnie TMW liczy blisko 900 członków, a jego działaniami od 2013 r. kieruje Zbigniew Magdziarz.

W czasie trwającej blisko 65 lat działalności TMW zorganizowało liczne konkursy, wycieczki, rajdy, przejazdy, spływy, spotkania, wystawy i inne wydarzenia artystyczne, konferencje, sesje popularnonaukowe, odczyty, wykłady, kursy i rozmaite uroczystości, w których – tylko w dwóch ostatnich dekadach – uczestniczyło ok. 600 tys. wrocławian i turystów. TMW otacza opieką miejsca pamięci narodowej i inicjuje powstawanie nowych upamiętnień w postaci tablic i pomników – z jego inicjatywy powstało blisko 80 takich miejsc. Szczególnie ważne miejsce w działalności historycznej TMW zajmują cztery sekcje i kluby: Dawnej Polonii Wrocławia, Ludzi ze Znakiem „P”, Pionierów Wrocławia oraz Budowniczych Wrocławia, skupiające świadków historii i dbające o spuściznę tych, którzy uczestniczyli w ważnych dla Wrocławia wydarzeniach, wnosząc duży wkład w odbudowę miasta. Wieloletnia działalność wydawnicza zaowocowała wydaniem ponad 300 książek poświęconych Wrocławowi i mających fundamentalne znaczenie dla procesu budowy tożsamości lokalnej. Oprócz serii „Biblioteka Wrocławia” szczególnie miejsce w działalności wydawniczej TMW zajmuje 19 tomów „Rocznika Wrocławskiego”. Jedną z najsłynniejszych serii jest wydawany w latach 1958–2002 i wznowiony w 2020 r. „Kalendarz Wrocławski” będący swoistym, w tej chwili już 44-tomowym, kom-

pendium wiedzy o mieście. TMW od blisko pół wieku organizuje również comiesięczne „Spacery po Wrocławiu”, oprócz tego oferując pełen wachlarz usług turystycznych, w tym także przejażdżki zabytkowymi tramwajami i autobusami będącymi pod opieką Towarzystwa. Popularyzacji wiedzy o Wrocławiu służą m.in. comiesięczne spotkania w ramach „Wszechnicy wiedzy o Wrocławiu”. Ważne miejsce w działalności TMW zajmuje Komisja Nazewnictwa Ulic będąca organem doradczym mającej moc uchwałodawczą Rady Miejskiej Wrocławia. Ponadto od początku swojego istnienia TMW zabiera głos w sprawach ważnych dla miasta i jego mieszkańców, a za sprawą m.in. Komisji Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych uczestniczy w realizacji przedsięwzięć adresowanych do różnych grup odbiorców. TMW zajmuje się także promocją Wrocławia poza granicami regionu, a prowadząc Galerię Malarstwa, promuje lokalną twórczość plastyczną. Za wybitne zasługi dla miasta TMW przyznaje nagrody i wyróżnienia, spośród których najważniejszy jest Laur Wrocławia – nagroda, którą uhonorowano blisko 30 osób i instytucji miejskich, natomiast Wielka Nagroda Wrocławia jest jednym z elementów prowadzonej przez TMW edukacji regionalnej uczniów wrocławskich placówek edukacyjnych różnych poziomów.

W czasie swojej długoletniej działalności TMW zawsze aktywnie reagowało na bieżące potrzeby i oczekiwania głównie mieszkańców, dostosowując do nich swoją ofertę. Obecna działalność jest nieco inna niż przez 60 laty – niektóre działania zostały zawieszane, a w ich miejsce pojawiły się nowe inicjatywy.

Nagrode Prezydenta Wrocławia Towarzystwo Miłośników Wrocławia otrzymało „za wieloletnią działalność na rzecz lokalnej społeczności”.

Tradycja nadawania honorowych obywatelstw

Nowożytna historia tej szczytnej godności, nadawanej osobie o wielkich zasługach i ogromnym autorytecie moralnym, sięga czasów rewolucji francuskiej (fr. bourgeois honoraire). W 1792 r. rząd rewolucyjnej Francji nadał szczytny tytuł honorowego obywatela Francji Tadeuszowi Kościuszce jako wyraz uznania dla jego walki o ideały wolności. W tym samym roku tytuł ten otrzymał również Fryderyk Schiller za rewolucyjne przesłanie „Zbójców”.

Honorowe obywatelstwo przyznawane jest na całym świecie zarówno przez państwa, jak i regiony oraz miasta. Otrzymują je artyści, pisarze, uczeni, politycy, osoby zasłużone dla kraju lub lokalnej społeczności, organizacje i instytucje. Jednym z bardziej znanych – i niezwykle rzadkim, gdyż jak dotąd zdarzyło się to tylko siedem razy – przykładów nadania tytułu honorowego obywatela USA było przyznanie tej godności przez Kongres USA jako pierwszemu w 1963 r. Winstonowi Churchillowi. Jako siódmy tytuł ten otrzymał pośmiertnie w 2009 r. Kazimierz Pułaski.

Honorowe obywatelstwo Wrocławia dawniej i współcześnie

Honorowe obywatelstwo nadawane jest przez władze miejskie w celu wyróżnienia osób szczególnie zasłużonych dla Wrocławia. Dawniej tytuł przyznawano osobom piastującym wysokie urzędy, przede wszystkim politykom i wojskowym. Tytułarne obywatelstwo otrzymywały niejednokrotnie osoby spoza Wrocławia m.in. politycy, uczeni, literaci i artyści. Niektórzy z nich urodzili się lub zmarli we Wrocławiu.

W ślad za większością opracowań naukowych i popularnych można przyjąć, że po raz pierwszy Rada Miejska Wrocławia przyznała tytuł honorowego obywatela miasta 13 czerwca 1870 roku. Otrzymał go Carl Ludwig August baron von Ende (1815–1889), starosta policji w Wałbrzychu, a następnie starosta we Wrocławiu i prezydent policji wrocławskiej w latach 1862–1870. Niewykluczone jednak, że jako pierwszy uhonorowany tym tytułem został Ferdynand Heinke (1782–1857), związany z Wrocławiem prawnik i pruski urzędnik wojskowy. Do 1933 r. uhonorowano w ten sposób ponad 20 osób, spośród których większość miała rzeczywisty związek z Wrocławiem i duże zasługi dla śląskiej metropolii. W gronie laureatów znaleźli się m.in. niezwykle zasłużony dla Wrocławia nadburmistrz Georg Bender (1848–1924) uhonorowany w 1912 r. oraz pisarz Gerhard Hauptmann (1862–1946) – laureat Nagrody Nobla z 1912 r., który honorowym obywatelem Wrocławia został w 1922 roku.

W latach 1933–1945 tradycję tę podtrzymano, jednak uległa ona znacznej deformacji, o przyznaniu wyróżnienia decydowały bowiem wyłącznie względy polityczne. Tytuły trafiły wówczas do siedmiu osób – w większości takich, którym wyrokami Międzynarodowego Trybunału w Norymberdze zostały później odebrane wraz z prawami obywatelskimi.

W okresie PRL tradycję przyznawania honorowych obywatelstw wznowiono, nie dbano jednak o jej ciągłość, przeważnie nie licząc się także z opinią ani wolą mieszkańców Wrocławia. Wręczane okazjonalnie w latach 1946–1979 wyróżnienia

trafiły do siedmiu osób, m.in. Miroslawa Hermaszewskiego (ur. 1941) – lotnika i kosmonauty, generała brygady Wojska Polskiego, jedyne Polaka, który odbył lot w kosmos.

W nowej rzeczywistości politycznej, gdy w 1990 r. przywrócono w Polsce samorządność, władze miejskie Wrocławia zdecydowały się w 1993 r. na przywrócenie możliwości nadawania honorowych obywatelstw. Ustanowiono je w formie tytułu Civitate Wratislaviensi Donatus. Choć decydujący głos ma Rada Miejska Wrocławia, to każdy mieszkaniec może zgłosić swojego kandydata. Pierwszym laureatem został prof. Alfred Jahn (1915–1999) – zaangażowany w działalność społeczną na rzecz miasta rektor Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1962–1968, który swoją chlubną postawą podczas wydarzeń Marca '68 oraz doprowadzeniem do udostępnienia zwiedzającym Panoramy Raclawickiej w 1985 r. na trwałe zapisał się w dziejach Wrocławia. W 2010 r. dopuszczono możliwość nadawania tego tytułu pośmiertnie.

W gronie 36 osób uhonorowanych w latach 1993–2020 tytułem Civitate Wratislaviensi Donatus znalazły się osoby, które odegrały istotną rolę w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym zarówno miasta, jak i kraju. Tytuł Civitate Wratislaviensi Donatus wręczany jest corocznie podczas uroczystej sesji Rady Miejskiej Wrocławia, która odbywa się 24 czerwca z okazji Święta Wrocławia ustanowionego w dniu wspomnienia św. Jana Chrzyciela – patrona wrocławskiej katedry i archidiecezji wrocławskiej.

Nagroda Wrocławia oraz Nagroda Prezydenta Wrocławia

Uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia I kadencji z dnia 16 stycznia 1993 r. ustanowione zostały trzy wyróżnienia:

- tytuł Civitate Wratislaviensi Donatus – przyznawany osobom odgrywającym istotną rolę w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym Wrocławia,
- Nagroda Wrocławia – przyznawana przez Radę Miejską Wrocławia na wniosek Komisji Nominacyjnej (do 2002 r. Rady Nominacyjnej) osobom i instytucjom za całokształt ich pracy na rzecz miasta,
- Nagroda Prezydenta Wrocławia – przyznawana po zasięgnięciu opinii Komisji Nominacyjnej osobom i instytucjom za działalność i osiągnięcia w mijającym roku.

Komisja Nominacyjna ma charakter doradczej komisji Rady Miejskiej Wrocławia, a w jej skład wchodzi 12 radnych. Uprawnionymi do składania wniosków o nadanie Nagrody Wrocławia są: Przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia, jej komisje, Prezydent Wrocławia, a także organizacje działające na terenie miasta. O Nagrodę Prezydenta Wrocławia wnioskować mogą: Prezydent Wrocławia, komisje Rady Miejskiej i pozostałe organizacje. Wszystkie wnioski kierowane są bezpośrednio do Komisji Nominacyjnej.

W latach 1993–2020 Nagrody Wrocławia trafiły do blisko stu osób i ponad 30 instytucji. W tym samym czasie Prezydent Wrocławia uhonorował ponad 150 osób i instytucji.

UHONOROWANI TYTUŁEM
CIVITATE WRATISLAVIENSI DONATUS

1993–2020

Cytaty pochodzą z uchwał Rady Miejskiej Wrocławia.

1993

Alfred Jahn (1915–1999) – geograf, geomorfolog i polarnik, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, „wybitny przedstawiciel środowiska akademickiego, który obywatelską postawą oraz inicjatywami społecznymi przyczynił się do rozświetlenia Wrocławia”.

1994

Tadeusz Różewicz (1921–2014) – poeta, dramaturg, prozaik i scenarzysta, „wybitny przedstawiciel środowiska literackiego i teatralnego, który dzięki swojej twórczości przybliżył Wrocław światu, zwłaszcza kręgom kulturotwórczym”.

1995

Henryk Tomaszewski (1919–2001) – tancerz, mim, choreograf, reżyser teatralny, jeden z najważniejszych artystów polskiego i światowego teatru drugiej połowy XX w., twórca Teatru Pantomimy we Wrocławiu i nowej formy sztuki scenicznej zwaną teatrem ruchu.

1996

kard. Henryk Gulbinowicz – arcybiskup metropolita wrocławski w latach 1976–2004, który „swoją misję duszpasterską i działalność społeczną poświęcił Wrocławowi i dzięki osobistemu zaangażowaniu przyczynił się do rozwoju duchownego i społecznego miasta i regionu”.

1997

Jan Paweł II (1920–2005) – 264. papież i 6. suweren Państwa Watykańskiego w latach 1978–2005, „który wcześniej

jako metropolita krakowski utrzymywał stałe i serdeczne więzi z Wrocławiem oraz archidiecezją wrocławską, a podczas swej pamiętnej drugiej pielgrzymki do Ojczyzny odwiedził Wrocław. Uznanie wówczas roli Wrocławia – stolicy Dolnego Śląska – w dziele pojednania między narodami stanowi niewątpliwie zasługę Ojca Świętego”.

1998

Jerzy Grotowski (1933–1999) – reżyser teatralny, teoretyk teatru i pedagog, jeden z największych reformatorów teatru XX w., twórca i kierownik Teatru Laboratorium.

1999

Wojciech Dzieduszyci (1912–2008) – aktor, śpiewak, dyrygent, dziennikarz, autor tekstów kabaretowych, działacz kulturalny, recenzent muzyczny i teatralny oraz inżynier. Zrzekł się tytułu w 2006 roku.

2000

Jan Nowak-Jeziorański (1914–2005) – polityk, działacz społeczny, kurier i emisariusz Komendy Armii Krajowej i Rządu RP w Londynie, wieloletni dyrektor Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa, „niestrudzony rzecznik polskich interesów, a przede wszystkim uznania przez Zachód polskiej granicy na Odrze i Nysie oraz przynależności Wrocławia do Polski, kurator Ossolineum; człowiek, który czynem i słowem zasłużył na wdzięczność i uznanie wrocławian”.

2001

Václav Havel (1936–2011) – czeski pisarz i dramaturg, działacz antykomunistyczny, ostatni prezydent Czechosłowacji (1989–1992) i pierwszy prezydent Czech (1993–

–2003), „człowiek, którego działalność pomogła pokonać komunizm w Europie Środkowej; intelektualista, działacz demokratyczny z przekonania i czynu, przyjaciel Wrocławia”.

2002

Norman Davies – brytyjsko-polski historyk angielsko-walijskiego pochodzenia, który „swoimi pracami naukowymi od dawna przywraca Polskę Europie, a Wrocław umiejscawia w świadomości Europejczyków”.

2003

Andrzej Wajda (1926–2016) – reżyser filmowy i teatralny, „jeden z najwybitniejszych reżyserów, współtwórca polskiej szkoły filmowej, który podniósł film polski do rangi sztuki narodowej”.

2004

Władysław Bartoszewski (1922–2015) – historyk, publicysta, działacz społeczny i dyplomata, „wielki duchem żołnierz Armii Krajowej, polityk, uhonorowany w uznaniu jego walki o godność człowieka i pojednanie między narodami”.

2005

Lech Wałęsa – polityk i działacz związkowy, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1983 r., „legendarny przywódca »Solidarności«, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, który dla świata jest symbolem oporu przeciwko totalitarnej dyktaturze komunistycznej”.

2006

Sylwester Chęciński – scenarzysta i reżyser, „wybitny reżyser filmowy, klasyk polskiego kina, który – utrwalając

w swoich dziełach historię Polaków, losy mieszkańców Wrocławia i Dolnego Śląska – stał się wielką postacią kultury wrocławskiej”.

2007

Kurt Masur (1927–2015) – niemiecki dyrygent, „który przez ponad 40 lat swojej pracy scenicznej obejmował stanowisko dyrektora muzycznego takich prestiżowych filharmonii jak: drezdeńska, berlińska, nowojorska, czy The Orchestre National de France. Od lat jest jednym z najważniejszych ambasadorów kulturalnych Wrocławia i Dolnego Śląska”.

2008

Dalajlama XIV – duchowy i polityczny przywódca narodu tybetańskiego, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1989 r., „głoszący na całym świecie idee pokoju, tolerancji, wolności, wzajemnego poszanowania i respektowania praw człowieka, które są bliskie mieszkańcom Wrocławia”.

2009

Urszula Kozioł – poetka i pisarka, autorka wierszy, opowiadań, powieści, sztuk teatralnych i felietonów; współzałożycielka Stowarzyszenia Pisarzy Polskich – „postać od lat związana z życiem kulturalnym Wrocławia i Dolnego Śląska”.

2010

Aleksandra Natalli-Świat (1959–2010) – polityk i ekonomistka, posłanka na sejm V i VI kadencji, „wybitna postać, która odegrała istotną rolę w życiu społecznym Wrocławia”.

Władysław Stasiak (1966–2010) – historyk, urzędnik państwowy i samorządowy, szef Kancelarii Prezydenta RP. „Odegrał istotną rolę w życiu społecznym Wrocławia”.

Jerzy Szmajdziński (1952–2010) – polityk, poseł na Sejm PRL i poseł na sejm I, II, III, IV, V i VI kadencji, minister obrony narodowej w latach 2001–2005, wicemarszałek sejmu RP VI kadencji, który „odegrał istotną rolę w życiu społecznym Wrocławia”.

2011

Władysław Frasyniuk – polityk, przedsiębiorca, działacz opozycji w PRL, poseł na sejm I, II i III kadencji, „legendarny przywódca dolnośląskiej »Solidarności« w walce z systemem komunistycznym”.

2012

Eugeniusz Get-Stankiewicz (1942–2011) – związany z Akademią Sztuk Pięknych we Wrocławiu (wcześniej PWSSP) „wybitny wrocławski artysta grafik, rzeźbiarz, rytmownik i plakacista”.

2013

Bogdan Zdrojewski – polityk i samorządowiec, senator IV i X kadencji, poseł na sejm IV, V, VI i VII kadencji, minister kultury i dziedzictwa narodowego (2007–2014), pierwszy prezydent samorządowego Wrocławia (1990–2001), uhonorowany „za całokształt działalności na rzecz Wrocławia”.

2014

Jan Miodek – językoznawca i gramatyk, profesor i wieloletni dyrektor Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wro-

clawskiego, „miłośnik, badacz i propagator kultury języka, którego działalność na niwie naukowej, publicystycznej i kulturalnej przyczynia się do wzmocnienia pozytywnego wizerunku Wrocławia”.

2015

ks. Stanisław Orzechowski „Orzech” – „kapelan wrocławskiej »Solidarności«, charyzmatyczny duszpasterz wrocławskiej młodzieży, który od kilkadziesiąt lat kształtuje młode charaktery i uczy życia w placówce Duszpasterstwa Akademickiego Wawrzyny”.

o. Ludwik Wiśniewski OP – dominikanin, „duszpasterz i wychowawca wielu pokoleń młodych wrocławian, działacz opozycji antykomunistycznej i legenda »Solidarności«, wpajający młodym ludziom ideę walki bez przemocy i kształtujący w nich postawy propaństwowe i prospołeczne”.

2016

Adolf Juzwenko – historyk, „działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, wieloletni dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” uhonorowany za całokształt działalności na rzecz miasta.

Karol Cyryl Modzelewski (1937–2019) – historyk, profesor nauk humanistycznych, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, uhonorowany „za zaangażowanie w walkę o wolność i prawa człowieka”.

Kornel Morawiecki (1941–2019) – fizyk, nauczyciel akademicki i polityk, działacz opozycji demokratycznej w okre-

sie PRL, poseł i marszałek senior sejmu VIII kadencji „założyciel i przywódca Solidarności Walczącej, dzięki której Wrocław stał się symbolem walki z komunizmem”.

2017

Bente Kahan – związana z Wrocławiem norweska piosenkarka i aktorka żydowskiego pochodzenia, jedna z czołowych wykonawczyń pieśni żydowskich w Europie, uhonorowana „za propagowanie i upowszechnianie idei pojednania i tolerancji oraz wzajemnego szacunku dla różnych wyznań i kultur”.

Włodzimierz Jarmundowicz – lekarz neurochirurg, profesor nauk medycznych, od 1988 r. związany z Wrocławiem, uhonorowany za „całokształt pracy, a w szczególności za nowatorską operację u pacjenta z przerwanym rdzeniem kręgowym”.

Jerzy Kapłański – wrocławski artysta malarz uhonorowany „za całokształt twórczości i stworzenie unikatowego cyklu Wrocławian Portret Własny”.

2018

Stanisław Kulczyński (1895–1975) – profesor botaniki, działacz społeczny i polityk, rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, organizator wrocławskiego ośrodka naukowego, pierwszy rektor Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, uhonorowany „za szczególny wkład w odbudowę i rozwój wrocławskiej nauki”.

Jerzy Woźniak (1923–2012) – lekarz pulmonolog, żołnierz Armii Krajowej, działacz opozycji antykomunistycznej,

wieloletni prezes Zarządu Okręgu Dolnośląskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, uhonorowany za „zaangażowanie w walkę o wolność”.

2019

Olga Tokarczuk – związana z Wrocławiem wybitna pisarka, poetka i felietonistka, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za 2018 r., będąca jedną z najbardziej rozpoznawalnych na świecie artystek wrocławskich.

2020

Maciej Łagiewski – prawnik i historyk, wieloletni dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia, uhonorowany „za szczególne zasługi w działaniu na rzecz ratowania dziedzictwa kulturowego oraz propagowania historii Wrocławia i Dolnego Śląska”.

LAUREACI
NAGRODY WROCŁAWIA
1993–2020

1993

Roman Aftanazy (1914–2004) – historyk, bibliotekarz, pracownik Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu oraz wieloletni kustosz Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, autor monumentalnej monografii „Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej”.

Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta (TPBA)

– katolicka organizacja dobroczynna założona we Wrocławiu w 1981 r., pierwsza w Polsce organizacja pozarządowa, która zajęła się pomocą osobom bezdomnym.

1994

Marek Dyżewski – muzyk, publicysta, animator życia muzycznego we Wrocławiu, długoletni wykładowca Akademickiej Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, rektor tej uczelni (1990–1994).

Wanda Tomaszewska (1908–2004) – działaczka społeczna, nestorka Związku Harcerstwa Polskiego Chorągwi Lwowskiej i Dolnośląskiej, przewodniczka miejska oraz propagatorka historii i walorów turystycznych Wrocławia.

Ewa Unger (1926–2020) – działaczka społeczna i katolicka, zaangażowana w działalność Klubu Inteligencji Katolickiej, współzałożycielka Fundacji Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego.

Dawna Polonia Wrocławska – najstarsza sekcja istniejącego od 1956 r. Towarzystwa Miłośników Wrocławia, skupiająca Polaków mieszkających we Wrocławiu przed 1945 rokiem.

1995

Andrzej Jochelson (1911–1997) – prawnik, pionier Wrocławia pełniący rozmaite funkcje administracyjne, społeczne i polityczne, propagator historii i kultury Wrocławia, autor m.in. pierwszego powojennego przewodnika po Wrocławiu (1946).

Dolnośląska Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych we Wrocławiu

– istniejąca w latach 1945–1999 instytucja zarządzająca infrastrukturą kolejową, zaangażowana finansowo i organizacyjnie w rewitalizację wrocławskich zażytków oraz wspieranie wrocławskiej kultury.

1996

Stanisław Mięksiz (1927–2017) – profesor biofizyki związany z wrocławskimi uczelniami, działacz opozycji antykomunistycznej, przewodniczący Rady Miejskiej Wrocławia I kadencji (1990–1994), inicjator m.in. opracowania Statutu Wrocławia i założenia Wrocławskiej Rady Nauki.

Andrzej Wiszniewski – inżynier elektryk i nauczyciel akademicki, działacz opozycji antykomunistycznej, profesor i rektor Politechniki Wrocławskiej (1990–1996), minister nauki (1999–2001), przewodniczący Komitetu Badań Naukowych (1997–2001).

Zespół Rozgłośni Polskiego Radia we Wrocławiu

– zespół dziennikarzy i techników przygotowujących od 1946 r. programy prezentujące życie, historię i kulturę Wrocławia, wpływające na konsolidację różnych środowisk miejskich oraz promujące Wrocław, szczególnie w ramach nadawanego od 1992 r. programu miejskiego.

1997

Wojciech Dzieduszycki (1912–2008) – aktor, śpiewak, dyrygent, dziennikarz, autor tekstów kabaretowych, działacz kulturalny, recenzent muzyczny i teatralny oraz inżynier, zaangażowany m.in. w uruchomienie zakładów młynarskich oraz młyna „Maria” we Wrocławiu, a także powstanie Operetki Dolnośląskiej oraz wrocławskich szkół muzycznych I i II stopnia.

Jan Feliks Sarosiek (1929–2000) – botanik, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, zaangażowany w działalność na rzecz ekologii i ochrony przyrody.

Wydawnictwo Dolnośląskie – istniejące od 1986 r. wydawnictwo działające na rzecz kultury i promocji Wrocławia i Dolnego Śląska, wydające wiele publikacji ważnych dla miasta, jak np. „Encyklopedię Wrocławia”, „Dziedzictwo wieków” oraz trzymtomową „Historię Wrocławia”.

1998

Marek Rostecki – wrocławski aktor i manager teatralny, w latach 1984–1990 zastępca dyrektora Operetki Wrocławskiej, a w latach 1991–2002 dyrektor naczelny i artystyczny Teatru Muzycznego we Wrocławiu, za którego kadencji profil teatru został poszerzony o koncerty, rewie i musicale.

Tadeusz Zipser – architekt i urbanista, członek SARP, profesor Politechniki Wrocławskiej i jej rektor w 1981 r. usunięty ze stanowiska w czasie stanu wojennego za działalność opozycyjną. Pod jego kierunkiem opracowana została strategia urbanistyczna Wrocławia.

Zespół architektów: Waław Hryniewicz, Wojciech Jarzabek, Jan Matkowski

– wrocławscy architekci, którzy nadali architekturze Wrocławia nowoczesne oblicze, projektując obiekty nawiązujące m.in. do gotyku i neogotyku, np. kościół Matki Bożej Królowej Pokoju na Popowicach.

1999

Janina Bogusławska-Jaworska (1930–2002) – lekarz pediatra, profesor nauk medycznych, specjalistka w dziedzinie hematologii i onkologii dziecięcej, dzięki której w 1973 r. powstał we Wrocławiu największy wówczas w Polsce ośrodek hematologii i onkologii dziecięcej.

Maciej Łagiewski – prawnik i historyk, wieloletni dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia, dzięki któremu odrestaurowano i udostępniono do zwiedzania Stary Cmentarz Żydowski przy ul. Ślężnej we Wrocławiu.

Kabaret „Elita” – kabaret założony we Wrocławiu w 1969 r. przez trzech studentów Politechniki Wrocławskiej: Tadeusza Drozdę, Jana Kaczmarską i Jerzego Skoczyłasa we współpracy z Romanem Gierczakiem oraz Włodzimierzem Plaskotą. Po odejściu Gierczaka i Drozdy do kabaretu dołączyli Leszek Niedzielski i Stanisław Szcel. Kabaret znany jest m.in. ze swoich satyrycznych programów takich jak „Studio 202” nadawane od lat 70. we wrocławskiej rozgłośni Polskiego Radia.

2000

Stefan Arczyński – związany z Wrocławiem od 1950 r. fotograf, który na setkach tysięcy fotografii uwiecznił powojenny Wrocław i Dolny Śląsk wraz z jego zabytkową i współczesną architekturą oraz codziennym życiem.

Sylwester Chęciński – scenarzysta i reżyser filmowy, nazywany „malarzem polskich charakterów”, który wiele ze swoich kultowych filmów – na czele z sagą o losach rodzin Karguli i Pawlaków – zrealizował we wrocławskiej Wytwórni Filmów Fabularnych.

Jan Miodek – językoznawca i gramatyk, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i wieloletni dyrektor Instytutu Filologii Polskiej UW, znany m.in. z popularnych programów telewizyjnych takich jak „Ojczyzna polszczyzna” i „Słownik polsko@polski”.

„Odra” – istniejący od 1961 r. miesięcznik (od 1958 r. jako tygodnik) społeczno-kulturalny wydawany przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu. W latach 70. pismo zaskarbiło sobie uznanie odkrywaniem „białych plam” najnowszej historii, niejednokrotnie walcząc z cenzurą; obecnie kontynuuje zainteresowanie różnymi meandrami historii i kultury.

2001

Maria i August Wilhelm Hecktowie – współinicjatorzy powołania Dortmundzko-Wrocławskiej Fundacji Partnerstwa Międzyparafialnego im. św. Jadwigi, która formalnie powstała w 1991 roku. Przez cztery kadencje (1991–2003) zasiadali w jej prezydium, organizując liczne akcje oraz stałą działalność fundacji.

Renata Mauer-Róžańska – mistrzyni olimpijska i medalistka mistrzostw świata w strzelectwie z karabinu pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw, przez wiele lat zawodniczka WKS Śląsk Wrocław, radna Rady Miejskiej

Wrocławia VI i VII kadencji (2010–2018). W 1997 r. uhonorowana Nagrodą Prezydenta Wrocławia.

Ewa Szumańska-Szmorlińska (1921–2011) – związana z Wrocławiem pisarka, reportażystka, scenarzystka filmowa, autorka popularnych słuchowisk radiowych i satyryczka; żołnierz AK i uczestniczka powstania warszawskiego, w latach 80. zaangażowana w działalność opozycyjną.

„Notatnik Teatralny” – ukazujące się od 1991 r. i wydawane przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu pismo poświęcone polskiemu teatrowi współczesnemu, w którym ważne miejsce zajmują teksty teatralnych praktyków, a także dokumenty pracy scenicznej.

2002

Hans Hallgren – związany z Wrocławiem od 1991 r. długoletni prezes zarządu i dyrektor generalny szwedzkiej firmy DeLaval Operations, która od początku istnienia prowadziła działalność na rzecz edukacji hodowców zwierząt w Polsce oraz wspomagała realizowane we Wrocławiu rozmaite akcje charytatywne oraz młodych wrocławskich twórców.

Czesław Hernas (1928–2003) – filolog polski i folklorysta, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, długoletni dyrektor Instytutu Filologii Polskiej UW, redaktor wielu czasopism, współzałożyciel Wszechnicy NSZZ „Solidarność” zaangażowany w działalność opozycyjną, wspierający ruchy niezależne i twórców drugiego obiegu kultury.

Leon Kieres – prawnik i samorządowiec, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, radny Rady Miejskiej Wrocławia I i II kadencji, prezes Instytutu Pamięci Narodowej (2000–2005), przewodniczący sejmiku dolnośląskiego (2006–2007), senator IV i VII kadencji, od 2012 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego.

Bogdan Ludkowski – wrocławski przedsiębiorca, społecznik i działacz sportowy, związany m.in. z Przedsiębiorstwem Projektowania i Realizacji Budownictwa „Intakus” oraz klubami sportowymi Śląsk Wrocław i Polar Wrocław, zaangażowany w działalność charytatywną i sponsorowanie imprez sportowych.

Uniwersytet Wrocławski – najstarsza wrocławska szkoła wyższa, której początki sięgają 1702 r., gdy powstała jako dwuwyziałowy Uniwersytet Leopoldyński. Mająca po wojnie miastotwórczy charakter uczelnia rozpoczęła działalność już w listopadzie 1945 r., odgrywając kluczową rolę w odbudowie Wrocławia. Obecnie należy do czołówek polskich uniwersytetów i ma status uczelni badawczej.

2003

Jan Chorostkowski – wrocławski przedsiębiorca, działacz społeczny i samorządowy, inicjator budownictwa czynszowego we Wrocławiu, właściciel i prezes firmy Dach-Bud, od wielu lat czynnie zaangażowany w działalność charytatywną na rzecz szerokiego gremium instytucji, organizacji i osób fizycznych. Konsul honorowy Republiki Bułgarii.

Jan Kaczmarek (1945–2007) – satyryk, piosenkarz i autor ponad 200 tekstów piosenek, felietonista oraz dzienni-

karz radiowy przez wiele lat związany z wrocławską rozgłośnią Polskiego Radia, jeden z założycieli Kabaretu „Elita”.

Wanda Toboła – starsza położna we wrocławskim Centrum Ginekologiczno-Położniczym przy pl. Hirsfelda oraz w Szpitalu Specjalistycznym im. Falkiewicza na Brochowie, która w czasie ponad 30-letniej pracy zawodowej z ogromnym zaangażowaniem i poświęceniem opiekowała się matkami i nowo narodzonymi dziećmi, wspierając także rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji.

Dzielnica Wzajemnego Szacunku – unikalna na skalę Polski i Europy dzielnica, w której w odległości ok. 300 m od siebie znajdują się: kościół ewangelicko-augsburski, kościół rzymskokatolicki, cerkiew prawosławna oraz synagoga należąca do Gminy Żydowskiej. Od 1995 r. cztery wspólnoty wyznaniowe współpracują ze sobą, realizując wiele przedsięwzięć artystycznych, edukacyjnych i społecznych. W 2005 r. powołano Fundację „Dzielnica Wzajemnego Szacunku Czterech Wyznań”.

2004

Paweł Jarodzki – wrocławski malarz i rysownik, profesor związany z Akademią Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, autor podręczników i komiksów dla dzieci, w latach 80. lider grupy artystycznej „LuXuS”, wieloletni kurator BWA Awangarda we Wrocławiu.

Henryk Rossa – wrocławski adwokat specjalizujący się w prawie karnym, zaangażowany w działalność opozycyjną, słynny obrońca w procesach politycznych prowadzonych w okresie stanu wojennego przeciwko przywódcom

dolnośląskiej „Solidarności”, dziekan Okręgowej Rady Adwokackiej we Wrocławiu (2001–2007).

Wojciech Wrzesiński (1934–2013) – historyk, specjalista w zakresie dziejów Polski i powszechnych XIX i XX wieku, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni (1990–1995), prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego (1997–2003).

Wydział Aktorski Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego (obecnie Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego) w Krakowie, filia we Wrocławiu – istniejący od 1979 r. i posiadający dużą autonomię wydział, który czynnie włącza się w realizację wrocławskich wydarzeń kulturalnych. Jego kadre pedagogiczną stanowią m.in. aktorzy, reżyserzy i inne osoby związane z wrocławskimi teatrami.

2005

Janusz Degler – literaturoznawca, teatrolog, historyk literatury i teatru, witkacolog, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, prorektor wrocławskiej filii PWST (obecnie AST) w Krakowie (1979–1987). W Muzeum Teatru od 2016 r. działa Gabinet prof. Deglera, w którym raz w tygodniu profesor udziela konsultacji.

ks. Stanisław Orzechowski „Orzech” – związany z parafią pw. św. Wawrzyńca we Wrocławiu prałat, duszpasterz świata pracy diecezji wrocławskiej, aktywnie wspierający działaczy opozycji antykomunistycznej, kapelan wrocławskiej „Solidarności”, organizator pieszych pielgrzymek, duszpasterz akademicki DA „Wawrzyn”.

Dolnośląska Izba Gospodarcza – istniejąca od 1990 r. autonomiczna organizacja samorządu gospodarczego, reprezentująca interesy zrzeszonych w niej podmiotów wobec władz centralnych i regionalnych. W czasie trzech dekad istnienia istotnie przyczyniła się do ochrony i rozwoju gospodarki Wrocławia.

Parafia pw. św. Elżbiety przy ul. Grabiszyńskiej oraz parafia pw. św. Antoniego przy ul. Kasprowicza – parafie w szczególności zaangażowane od wielu lat w działalność charytatywną, a w czasie stanu wojennego w pomoc osobom prześladowanym za działalność opozycyjną.

2006

René Engel – Szwajcar, tłumacz przysięgły języka polskiego, w latach 80. zaangażowany w pomoc wrocławskim rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, w czasie stanu wojennego organizator wielu transportów z darami dla wrocławian, a także zimowego wyciecznika dla wrocławskich dzieci.

Ryszard Lackner (1946–2006) – generał dywizji Wojska Polskiego, rektor-komendant Wyższej Szkoły Oficerskiej (obecnie Akademia Wojsk Lądowych) im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu (1991–2002), dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego (2004–2005), zaangażowany w sprawy społeczne Wrocławia.

Walentyna Krystyna Wnuk – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki specjalizująca się w andragogice, wieloletnia kierowniczka Uniwersytetu Trzeciego Wieku na Uniwersytecie Wrocławskim, promotorka aktywnego i kre-

atywnego życia ludzi starszych, inicjatorka wielu przedsięwzięć skierowanych do emerytów.

Konwent oo. Bonifratrów prowadzący Hospicjum przy ul. Poświęckiej – konwent prowadzący Bonifraterskie Centrum Stacjonarnej Opieki Hospicyjnej założone w 2000 r. przez Kurię Prowincjonalną Zakonu Bonifratrów jako Hospicjum Domowe przy Dolnośląskim Centrum Onkologicznym we Wrocławiu. Hospicjum zapewnia profesjonalną holistyczną opiekę nad ludźmi w terminalnej fazie choroby nowotworowej, otaczając opieką także rodziny chorych.

Departament la Vienne – wpływowy ośrodek polityczny i innowacyjny położony w środkowo-zachodniej Francji, z którym Wrocław współpracuje od 1990 r. w zakresie m.in. kultury, edukacji, sportu, turystyki oraz administracji samorządowej.

2007

Józef Dudek (1939–2008) – matematyk, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim, organizator odbywających się od 1996 r. cotygodniowych słynnych spotkań „Salon Profesora Dudka”, podczas których poruszane były tematy z zakresu nauki, kultury, życia społecznego i intelektualnego.

Natalia Lach-Lachowicz – związana z Wrocławiem od połowy lat 50. artystka intermedialna oraz konceptualistka, działająca pod pseudonimem artystycznym „Natalia LL” i zajmująca się m.in. grafiką i malarstwem, performance, filmem eksperymentalnym, wideo, fotografią i rzeźbą.

Kornel Morawiecki (1941–2019) – fizyk, nauczyciel akademicki związany z Uniwersytetem Wrocławskim oraz Politechniką Wrocławską, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, założyciel i przewodniczący Solidarności Walczącej, polityk, poseł i marszałek senior sejmu VIII kadencji.

Arcybiskupi Komitet Charytatywny – niezależna inicjatywa społeczna zawiązana we Wrocławiu pod opieką ówczesnego metropolity wrocławskiego apb. Henryka Gulbinowicza w 1982 r. po wprowadzeniu stanu wojennego, podczas którego prowadziła na wielką skalę pomoc dla osób represjonowanych. W kilkunastu sekcjach Komitetu działało ponad 200 osób, swoją pomocą obejmując cały Dolny Śląsk. Działający do 2007 r. Komitet uznawany jest za jeden z filarów wrocławskiego społeczeństwa obywatelskiego.

Teatr Pieśń Kozła – założony we Wrocławiu w 1996 roku. Obecnie uchodzi za jeden z najbardziej nowatorskich zespołów europejskich.

2008

Jerzy Czernik (1938–2010) – lekarz, chirurg dziecięcy, profesor związany z Akademią Medyczną we Wrocławiu i rektor tej uczelni (1993–1999), twórca pierwszego we Wrocławiu Oddziału Intensywnej Terapii Noworodka, do 2008 r. konsultant krajowy z dziedziny chirurgii dziecięcej, prezes Polskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych.

Tadeusz Krasoń – długoletni prezes Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, zrzeszającego stowarzyszenia

działające w sferze zadań publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych, realizujący pionierskie programy aktywizujące niepełnosprawnych oraz wykorzystujące ich możliwości i potencjał.

Józef Łukaszewicz (1927–2013) – matematyk, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni w okresie stanu wojennego, jeden z założycieli wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej, w okresie II wojny światowej żołnierz AK.

Jan Ślęk – dyrygent, założyciel „Sinfoniety Wrocławskiej” oraz Orkiestry Kameralnej Uniwersytetu Wrocławskiego, organizator corocznego Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Wiedeńskiej we Wrocławiu promującego utalentowanych śpiewaków i instrumentalistów, współpracownik m.in. Opery i Operetki we Wrocławiu.

Alicja Zawisza (1926–2012) – historyk, współzałożycielka Towarzystwa Miłośników Wrocławia, długoletnia opiekunka i dokumentalistka życia dawnej Polonii wrocławskiej, autorka wielu prac naukowych oraz wystaw związanych z przedwojennym życiem Polaków we Wrocławiu.

2009

Andrzej Nabzdyk – lekarz ortopeda Lotniczego Pogotowia Ratunkowego we Wrocławiu, instruktor ratownictwa i pierwszej pomocy medycznej, posiadający uprawnienia międzynarodowe, współorganizator Mistrzostw Polski w Ratownictwie Medycznym i Drogowym, mistrz świata w ratownictwie medycznym, radny Rady Miejskiej Wrocławia VII kadencji.

Romuald Siepsiak – inżynier budownictwa, działacz „Solidarności”, popularyzator idei demokratycznego samorządu lokalnego i pierwszy delegat pełnomocnika rządu ds. reformy samorządu terytorialnego w byłym województwie wrocławskim, po 1990 r. pracownik wrocławskich jednostek samorządu terytorialnego.

Stanisław Wysocki – związany z Wrocławiem rzeźbiarz, odlewnik, autor wielu rzeźb zdobiących przestrzeń miejską Wrocławia, m.in. Powodźnianki, Murzyna, Pływaczki, Krzyża Sybirackiego i pomnika Jana Pawła II (przy kościele pw. św. Maurycego).

Bronisław Zathej – geograf, nauczyciel, przewodnik miejski, terenowy i sudecki, popularyzator turystyki kwalifikowanej, krajoznawstwa i ochrony przyrody, instruktor m.in. społecznej opieki nad zabytkami, należy do grona najbardziej zasłużonych działaczy społecznych Oddziału Wrocławskiego PTTK, inicjator i organizator wielu imprez turystycznych we Wrocławiu.

Związek Polaków na Białorusi – stowarzyszenie Polaków na Białorusi założone w 1990 r., wywodzące się z istniejących na Grodzieńszczyźnie i w Mińsku stowarzyszeń kulturalno-oświatowych, walczące m.in. o prawa polskich obywateli na Białorusi.

2010

Karol Bal – filozof związany z Uniwersytetem Wrocławskim, znawca klasycznej filozofii idealizmu niemieckiego i współczesnej filozofii niemieckiej, wiceprezydent Internationale Hegel-Gesellschaft (1992–2004).

Władysław Frasyński – polityk, przedsiębiorca, działacz opozycji w PRL, poseł na sejm I, II i III kadencji, przywódca dolnośląskiej „Solidarności” w walce z systemem komunistycznym.

Jerzy Bogdan Kos (1931–2018) – związany z Wrocławiem lekarz, specjalista chorób zakaźnych, publicysta, poeta i prozaik, przez wiele lat pracujący w służbie zdrowia powiatu trzebnickiego, autor i współautor m.in. wielu książek popularyzujących wiedzę o zdrowiu i chorobach.

Młodzieżowy Dom Kultury im. Kopernika (Centrum Edukacji Kulturalnej Dzieci i Młodzieży) we Wrocławiu – istniejąca od 1950 r. i najstarsza na Dolnym Śląsku placówka wychowania pozaszkolnego, będąca obecnie placówką samorządową, zajmującą się edukacją kulturalną dzieci i młodzieży, a także rozwijaniem zainteresowań i uzdolnień w dziedzinie wychowania estetycznego.

NSZZ „Solidarność” – Region Dolny Śląsk – dolnośląski oddział największego związku zawodowego w Polsce, powstałego na fali wydarzeń z Sierpnia '80, chroniący prawa pracownicze i będący ośrodkiem ruchu oporu przeciw rządowi PRL.

2011

Anette Bußmann (1969–2011) – niemiecka śpiewaczka operowa, prawniczka, długoletnia konsul Republiki Federalnej Niemiec we Wrocławiu, inicjatorka powołania Polsko-Niemieckiej Szkoły Prawa na Uniwersytecie Wrocławskim, pomysłodawczyni i organizatorka inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych na rzecz zbliżenia polsko-niemieckiego.

Wiesława Drojecka – związana z Wrocławiem piosenkarka, solistka, współpracowniczka kabaretów i różnych wrocławskich instytucji artystycznych, znana m.in. z muzycznych audycji Radia Wrocław.

Bogusław Litwiniec – fizyk, reżyser teatralny, działacz kulturalny, polityk, senator IV i V kadencji, organizator Międzynarodowego Festiwalu Teatru Otwartego we Wrocławiu (1967–1993), współzałożyciel studenckiego teatru „Kalambur”.

Wojciech Witkiewicz – specjalista chirurg, angiochirurg i transplantolog, organizator i długoletni dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu – Ośrodka Badawczo-Rozwojowego, twórca i ordynator Oddziału Chirurgii Ogólnej, Naczyniowej, Transplantacyjnej, Onkologicznej i Chemioterapii.

Niezależne Zrzeszenie Studentów – Region Wrocławski – organizacja powstała tuż po wydarzeniach Sierpnia '80 jako nieformalny studencki odpowiednik NSZZ „Solidarność”, a obecnie skupiająca uczelniane organizacje NZS. Wywodzi się z niej wielu aktywnych obecnie wrocławskich polityków i działaczy samorządowych.

2012

Jan Biliszcuk – związany z Politechniką Wrocławską profesor nauk technicznych, inżynier budownictwa lądowego, ekspert w dziedzinie mostownictwa, autor lub współautor wielu mostów i wiaduktów. Wraz z zespołem zaprojektował oraz sprawował nadzór nad realizacją mostu Rędziańskiego w ciągu Autostradowej Obwodnicy Wrocławia A8.

Ryszard Jadach – pediatra, anestezjolog, lekarz rodzinny, działacz społeczno-kulturalny, organizował Oddział Intensywnej Terapii w Klinice Onkologii i Hematologii Dziecięcej wrocławskiej Akademii Medycznej.

Włodzimierz Szomański (1948–2014) – muzyk, wokalista, kompozytor, pedagog i aranżer, założyciel i lider wrocławskiej grupy muzycznej Spirituals Singers Band.

Kazimierz Tumski – pionier i współorganizator ruchu turystycznego we Wrocławiu, wieloletni propagator wiedzy krajoznawczej, współtwórca słynnego koła przewodników miejskich „Rzepiór”, organizator pierwszych Wrocławskich Dni Turystyki.

Dolnośląskie Towarzystwo Muzyczne – powstałe jako jedno z pierwszych towarzystw w powojennym Wrocławiu i wpisane do rejestru urzędowego miasta w 1946 r. pod numerem 1, zajmujące się działalnością oświatową, krzewieniem i rozwojem kultury muzycznej na terenie województwa dolnośląskiego.

2013

ks. abp Marian Gołębiewski – duchowny katolicki, doktor habilitowany nauk teologicznych, biskup diecezjalny koszalińsko-kołobrzesci w latach 1996–2004, arcybiskup metropolita wrocławski w latach 2004–2013, arcybiskup senior archidiecezji wrocławskiej od 2013 roku.

Anna Hannowa – teatrolog, dziennikarka, nauczyciel akademicki, organizatorka życia kulturalnego Wrocławia, autorka m.in. publikacji związanych z życiem teatralnym Wrocławia.

Mieczysław Łopatka – koszykarz i trener, czterokrotny olimpijczyk, multimedalista mistrzostw Polski i Europy, król strzelców, prezes Regionalnej Rady Olimpijskiej we Wrocławiu.

Janusz Sybis – piłkarz, wychowanek WKS Śląsk Wrocław, wielokrotny reprezentant Polski, znany z szybkości i znakomitego dryblingu, legenda piłkarskiego Śląska.

Teatr Arka – założony w 1992 r. przez Renatę Jasińską, Andrzeja Nowaka i Bogdana Michalewskiego zawodowy teatr integracyjny, będący jedynym w Polsce i jednym z nielicznych w Europie. Jego zespół tworzą absolwenci wyższych szkół artystycznych oraz adepci warsztatów teatralnych – osoby niepełnosprawne intelektualnie i ruchowo.

2014

ks. Adam Drwięga (1938–2018) – katolicki duchowny, protonotariusz apostolski, kanonik honorowy Kapituły Kolegiackiej Świętego Krzyża, kapelan dolnośląski Państwowej Straży Pożarnej, duszpasterz rzemieślników oraz wieloletni proboszcz parafii katedralnej pw. św. Jana Chrzciciela.

Wanda Izdebska – s. Anatolia ze zgromadzenia Sióstr Maryi Niepokalanej, długoletnia dyrektor Domu Pomocy Społecznej dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Objazdowej we Wrocławiu.

Roman Kołacz (2008–2016) – lekarz weterynarii, zootechnik, profesor nauk rolniczych, wykładowca akademicki, rektor Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.

Wojciech Kazimierz Siwek – jazzman, aktor, działacz kultury, założyciel wrocławskiego oddziału Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego.

Krzysztof Szwagrzyk – związany z Wrocławiem historyk, nauczyciel akademicki, badacz i propagator najnowszej historii Polski, wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej, pełniący obowiązki dyrektora Biura Poszukiwań i Identyfikacji, kierujący zespołem poszukiwań tajnych miejsc pochówku ofiar reżimu komunistycznego.

Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta – międzywydziałowa placówka Uniwersytetu Wrocławskiego powstała w 2002 r. jako wspólny projekt uczelni oraz Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD). Najważniejszym celem CSNE jest inicjowanie, organizowanie oraz popularyzowanie problematyki niemieckiej i relacji polsko-niemieckich.

2015

Ewa Czermak (1957–2015) – długoletnia solistka Opery Wrocławskiej i profesor wokalistyki Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, inicjatorka różnorodnych przedsięwzięć artystycznych i działaczka wielu stowarzyszeń twórczych.

Adam Nowotarski – inżynier, wieloletni dyrektor wrocławskich zakładów Chemitex (Viscoplast).

Igor Salamon – przewodniczący Wrocławskiego Koła Związku Ukraińców w Polsce, aktywnie działający na rzecz propagowania kultury mniejszości ukraińskiej oraz poro-

zowania pomiędzy mieszkającymi na Dolnym Śląsku grupami etnicznymi.

Józef Zapędzki – pierwszy w historii wrocławskiego sportu złoty medalista olimpijski, dwukrotny mistrz olimpijski w strzelaniu z pistoletu szybkostrzelnego.

Klub Ludzi ze znakiem „P” – istniejąca od 1969 r. sekcja historyczna Towarzystwa Miłośników Wrocławia, skupiająca byłych polskich robotników przymusowych osadzonych w czasie wojny we Wrocławiu oraz zajmująca się utrwalaniem pamięci o nich i ich przeżyciach.

2016

Elżbieta i Stanisław Klimkowie – wydawcy, założyciele wydawnictwa Via Nova – oficyny wydawniczej obecnej na rynku od 1990 r. i specjalizującej się w publikacjach poświęconych stolicy Dolnego Śląska.

br. Jerzy Adam Marszałkowicz – duchowny katolicki, inicjator i współzałożyciel Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, bibliotekarz, anglista, furtian.

Zofia Teliga-Mertens – agronom, działaczka społeczna i charytatywna, jako sybiraczka od wielu lat zaangażowana w repatriację polskich rodzin z Kazachstanu.

Krzysztof Wronecki – lekarz i profesor związany z Uniwersytetem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, specjalista w zakresie chirurgii dziecięcej i kardiologii, współtwórca Oddziału Kardiologii Dziecięcej w Dolnośląskim Centrum Chorób Serca.

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu – szkoła wyższa powstała w 1946 r. jako Studium Wychowania Fizycznego przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Wrocławskiego, w 1950 r. przekształcona w samodzielną Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego. Jest jedną z najwyższ cenionych uczelni tego typu w Polsce.

2017

Adam Domanasiewicz – związany z Uniwersyteckim Szpitalem Klinicznym im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu lekarz chirurg, replantolog, współautor pierwszych polskich przeszczepów ręki, autor wielu replantacji oraz nowatorskich zabiegów z zakresu chirurgii ręki i chirurgii rekonstrukcyjnej.

Jacek Kopyś – związany z kilkoma placówkami medycznymi chirurg ortopeda, specjalista w dziedzinie rehabilitacji medycznej oraz ortopedii i traumatologii, twórca zespołu wykonującego m.in. zabiegi alloplastyki pierwotnej i rewizji stawów biodrowych oraz kolanowych.

Leszek Moźdżer – wrocławski kompozytor, pianista jazzowy i producent muzyczny, twórca muzyki filmowej, uznawany za jednego z najwybitniejszych polskich muzyków jazzowych.

Elżbieta Magdalena Salamon – współzałożycielka i przewodnicząca działającego od 1991 r. Stowarzyszenia Amazonek „Femina-Fenix”, prowadzącego aktywną działalność społeczną, rehabilitacyjną i psychologiczną dla chorych na nowotwory złośliwe, zwłaszcza kobiet chorych na raka piersi i po zabiegu mastektomii.

Wojskowy Klub Sportowy „Śląsk” – założony w 1947 r. jeden z największych wielosekcyjnych klubów sportowych w Polsce, zawsze kojarzony z Wrocławiem. Wywodzą się z niego medaliści igrzysk olimpijskich oraz dziesiątki medalistów mistrzostw świata i Europy.

2018

Bogusław Klimsa – muzyk, dziennikarz, kompozytor muzyki teatralnej i piosenek, reżyser telewizyjny, twórca programów kabaretowych i estradowych, autor muzyki teatralnej oraz opracowań muzycznych ponad 80 spektakli w różnych teatrach w Polsce i Europie.

Ewa Kobel – nauczycielka historii i długoletnia wicedyrektor XII Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego we Wrocławiu, popularyzatorka wiedzy o Wrocławiu i Dolnym Śląsku, autorka licznych projektów edukacyjnych, wystaw i publikacji.

Bogdan Łazarkiewicz – lekarz, profesor nauk medycznych specjalizujący się w chirurgii ogólnej, prorektor (1978–1984) i rektor (1987–1990) Akademii Medycznej we Wrocławiu (ob. Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu).

Tomasz Skrzypek – sportowiec i szkoleniowiec, pierwszy zawodowy mistrz Polski i od 1997 r. trener kadry Polski w kickboxingu, współzałożyciel klubu Fighter Wrocław.

Maria Woś – pochodząca ze Lwowa dziennikarka radioowa, od ponad 60 lat związana z Polskim Radiem Wrocław, w latach 80. działaczka opozycji antykomunistycznej.

Klub Honorowych Dawców Krwi PCK Polar-Whirlpool – jeden z najstarszych i najprężniej działających klubów na terenie Wrocławia, którego członkowie w ciągu 45 lat działalności Klubu oddali ok. 12 tys. litrów krwi.

2019

Paweł Banaś – profesor związany z Uniwersyteciem Wrocławskim, historyk sztuki, kulturoznawca, twórca działu sztuki współczesnej w Muzeum Narodowym we Wrocławiu, nauczyciel akademicki, kurator wystaw oraz kolekcjoner.

Józef Kazimierz Jagielski – lekarz, profesor związany z Uniwersyteciem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, współtwórca ośrodka elektrokardiologii oraz badań genetycznych we Wrocławiu.

Andrzej Kübler – lekarz, profesor związany z Uniwersyteciem Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, wieloletni kierownik Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego im. Jana Mikulicza-Radeckiego.

Andrzej Maria Turkiewicz – działacz społeczny i wolontariusz od wielu lat aktywnie działający na rzecz mieszkańców Wrocławia.

Wrocławski oddział Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego im. Joachima Lelewela – oddział istniejący od 1949 r. i prowadzący aktywną działalność naukowo-badawczą, edukacyjną, wydawniczą, kolekcjonerską i popularyzatorską.

Regionalna Rada Olimpijska we Wrocławiu – stowarzyszenie kultury fizycznej zrzeszające przede wszystkim olimpijczyków, którzy reprezentowali Dolny Śląsk podczas letnich i zimowych igrzysk olimpijskich.

2020

Alicja Chybicka – profesor nauk medycznych, lekarz, długoletnia kierownik Kliniki Transplantacji Szpiku, Onkologii i Hematologii Dziecięcej we Wrocławiu.

Bogusław Danielewski – aktor, śpiewak operowy i operetkowy, realizator przedstawień dramatycznych, operowych i filmowych, ze scenami wrocławskimi związany od 70 lat.

Marcin Drąg – związany z Politechniką Wrocławską profesor nauk chemicznych specjalizujący się w chemii biologicznej i medycznej, twórca nowoczesnego i unikalnego na skalę światową Laboratorium Obrazowania. Zajmuje się m.in. badaniami, które otworzyły nowe perspektywy w walce z koronawirusem.

Piotr Szyber – profesor nauk medycznych, chirurg transplantolog, wieloletni kierownik Kliniki Chirurgii Naczyniowej, Ogólnej i Transplantacyjnej w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu.

Wrocławskie Stowarzyszenie Fortyfikacyjne – stowarzyszenie promujące wiedzę o dziedzictwie wrocławskiej architektury militarnej i ratujące przed postępującą dewastacją militarne obiekty na terenie Wrocławia i okolic.

LAUREACI
NAGRODY PREZYDENTA WROCŁAWIA

1992–2020

Pierwsze Nagrody Prezydenta Wrocławia zostały przyznane z okazji ustanowionej w 1991 r. Święta Wrocławia, które po raz pierwszy obchodzone w 1992 roku.

1992

Józef Cynar – właściciel zakładu organmistrzowskiego we Wrocławiu, czołowy budowniczy, rekonstruktor oraz renowator organów w kraju i na świecie. Odbudował wiele instrumentów organowych w zniszczonych parafiach na terenie Wrocławia i Dolnego Śląska po II wojnie światowej.

Krzysztof Pelech – wrocławski gitarzysta klasyczny, wykładowca Akademii Muzycznej we Wrocławiu i w Bydgoszczy, pomysłodawca wielu inicjatyw m.in. międzynarodowego festiwalu Gitara+ odbywającego się od 1998 r.

Igor Przegrodzki (1926–2009) – aktor, reżyser, artysta filmowy i teatralny przez lata związany z wrocławskim Teatrem Polskim. Pedagog i wykładowca na Akademii Muzycznej we Wrocławiu, rektor PWST w Krakowie.

Tadeusz Różewicz (1921–2014) – poeta, dramaturg, prozaik i scenarzysta, od 1968 r. aż do śmierci związany z Wrocławiem, wielokrotnie nominowany do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury, jego dzieła tłumaczono na ok. 50 języków.

„Odra” – istniejący od 1961 r. miesięcznik (od 1958 r. jako tygodnik) społeczno-kulturalny wydawany przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu. W latach 70. pismo zaskarbiło sobie uznanie odkrywaniem „białych plam” najnowszej historii, niejednokrotnie walcząc

z cenzurą; obecnie kontynuuje zainteresowanie różnymi meandrami historii i kultury.

Orkiestra Kameralna „Leopoldinum” – 15-osobowa Wrocławska Orkiestra Kameralna powstała w 1978 r. z inicjatywy m.in. Tadeusza Strugały, jej wieloletniego i pierwszego dyrektora. Pierwszy koncert odbył się w kwietniu 1979 r.

1993

ks. Franciszek Głód – uczony, duchowny katolicki, proboszcz parafii św. Elżbiety we Wrocławiu (1977–2014). W stanie wojennym wspomagał działaczy opozycji, internowanych i ich rodziny. Inicjator wielu przedsięwzięć charytatywnych skierowanych do osób bezdomnych i ubogich oraz ludzi starszych.

Mariusz Hermansdorfer (1940–2018) – historyk sztuki, krytyk i popularyzator sztuki współczesnej, dyrektor Muzeum Narodowego we Wrocławiu (1983–2013), które gruntownie zmodernizował, czyniąc je prężną i liczącą się w Polsce instytucją.

„Notatnik Teatralny” – ukazujące się od 1991 r. i wydawane przez Instytut Książki oraz Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu pismo poświęcone polskiemu teatrowi współczesnemu, w którym ważne miejsce zajmują teksty teatralnych praktyków, a także dokumenty pracy scenicznej.

Teatr Polski – założony w 1949 r. jako Państwowy Teatr Dolnośląski we Wrocławiu (obecna nazwa od 1969 r.). Jest jedną z najważniejszych instytucji kulturalno-artystycznych we Wrocławiu.

1994

Tadeusz Strugała – wybitny kompozytor, wykładowca Akademii Muzycznej we Wrocławiu, dyrygent, dyrektor artystyczny i naczelny licznych orkiestr, m.in. Filharmonii Wrocławskiej.

Jerzy Woźniak (1923–2012) – lekarz pulmonolog, żołnierz Armii Krajowej, działacz opozycji antykomunistycznej, wieloletni prezes Zarządu Okręgu Dolnośląskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.

Teatr Lalek – wrocławska instytucja kultury powstała w 1946 r. z siedzibą w gmachu dawnej rezerwy kupieckiej przy pl. Teatralnym 4, której misją jest działalność artystyczna, społeczna i edukacyjna.

Wydawnictwo Dolnośląskie – istniejące od 1986 r. wydawnictwo działające na rzecz kultury i promocji Wrocławia i Dolnego Śląska, wydające wiele publikacji ważnych dla miasta, jak np. „Encyklopedię Wrocławia”, „Dziedzictwo wieków” oraz trzypięciową „Historię Wrocławia”.

1995

Adolf Juzwenko – historyk, doktor nauk humanistycznych, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, od 1990 dyrektor Biblioteki Ossolineum, a następnie dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Jan Jakub Kolski – związany z Wrocławiem profesor sztuki, reżyser, operator i producent filmów dokumentalnych, fabularnych, sztuk teatralnych, utworów literackich i muzycznych.

Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego (obecnie Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego) w Krakowie, filia we Wrocławiu – utworzona w 1972 r. wrocławska filia krakowskiej uczelni, założona na bazie Studium Aktorskiego Teatrów Lalkowych działającego od 1967 r. w państwowym Teatrze Lalek „Chochlik”.

„Format” – istniejące od 1991 r. pismo artystyczne poświęcone aktualnym tendencjom w sztuce współczesnej, wydawane przez Akademię Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.

Związek Polskich Artystów Plastyków – założone ponad sto lat temu krajowe stowarzyszenie zrzeszające ponad siedem tysięcy twórców sztuk wizualnych założone przed ponad stu laty. Niezmiennie siedziba wrocławskiego okręgu ZPAP mieści się przy wrocławskich Jatkach, gdzie pod egidą związku funkcjonują od 1946 r. galerie plastyczne.

1996

Arkadiusz Koniecki – koszykarz i trener koszykówki, trener licznych klubów sportowych oraz reprezentacji Polski mężczyzn oraz kobiet, a także Śląska Wrocław (1986–1989, 1994–1996), z którym w 1978 i 1996 r. zdobył mistrzostwo Polski.

Wojciech Kościelniak – aktor, reżyser teatralny, pedagog, związany m.in. z Teatrem Muzycznym w Jeleniej Górze oraz Teatrem Polskim we Wrocławiu, dyrektor artystyczny i naczelny Operetki oraz Teatru Muzycznego Capitol (2001–2004).

Janusz Zaleski – pracownik naukowy Politechniki Wrocławskiej, specjalizujący się w gospodarce wodnej, pełniący wiele funkcji rządowych i ministerialnych, m.in. wojewody wrocławskiego (1992–1998)

Jacek Weksler – reżyser teatralny i manager ds. kultury od lat 70. związany z Teatrem Współczesnym we Wrocławiu, w latach 80. założył Teatr Wędrujący, pełnił liczne funkcje, m.in. dyrektora Teatru Polskiego we Wrocławiu (1990–2000).

1997

Renata Mauer-Różańska – mistrzyni olimpijska i medalistka mistrzostw świata w strzelectwie z karabinu pneumatycznego i karabinu kulowego z trzech postaw, przez wiele lat zawodniczka WKS Śląsk Wrocław, radna Rady Miejskiej Wrocławia VI i VII kadencji (2010–2018).

Marcin Płaza (zm. 2019) – w ostatnich latach życia związany z Wrocławiem kompozytor, pianista i niezależny producent muzyczny, współpracownik wrocławskich teatrów, uczestnik Przeglądów Piosenki Aktorskiej.

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Wrocławskiego – drugi najstarszy na obecnych ziemiach polskich ogród botaniczny założony w 1811 r. w miejscu dawnych fortyfikacji miejskich przy nowo utworzonym pruskim uniwersytecie państwowym we Wrocławiu.

Wydział Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego – utworzony w 1995 r. na bazie Instytutu Chemii kierowane przez prof. Bogusławę Jeżowską-Trzebiatowską. Działal-

ność naukowa prowadzona jest w ramach zakładów i zespołów badawczych, a dydaktyczna na studiach licencjackich, magisterskich i doktoranckich.

1998

Ryszard Mazur – artysta kowal, mistrz rzemiosła artystycznego, pracujący zawodzie od 1970 roku. Wykonane przez niego w sposób tradycyjny wyroby artystyczne (lampy, laternie, kraty itp.) zdobią przestrzeń miejską Wrocławia.

Stefan Placek (zm. 2015) – pedagog, animator kultury we Wrocławiu, od 1963 r. kierował Klubem Muzyki i Literatury we Wrocławiu, czyniąc go wyjątkowym miejscem na kulturalnej mapie Wrocławia.

Fundacja Proscem i Teatr K2 – Promocyjna Scena Młodych utworzona w 1992 r. w celu promocji młodych twórców i artystów. Głównym celem fundacji było utworzenie Teatru K2 i umożliwienie mu wszechstronnej działalności artystycznej poprzez sprawowanie nad nim mecenatu.

Open Studio/Wro – powstała w 1988 r. z inicjatywy wrocławskiego środowiska artystycznego pierwsza w Polsce niezależna instytucja artystyczna, od 1998 r. działająca jako Fundacja WRO Centrum Sztuki Mediów. Prowadzi Centrum Sztuki Wro oraz organizuje Biennale Sztuki Mediów.

1999

Aleksandra Kubicz – profesor biochemii związana z Uniwersytetem Wrocławskim, pomysłodawczyni Dolnośląskiego Festiwalu Nauki popularyzującego działalność naukową wrocławskich szkół wyższych i placówek naukowych.

Ewa Michnik – dyrygentka, dyrektor naczelna i artystyczna Opery Dolnośląskiej (1995–2016), dyrektor artystyczna festiwalu „Wratlavia Cantans” (1997–2002).

Urszula Włodarczyk – lekkoatletka, wieloboistka, wielokrotna mistrzyni Polski, trzykrotna olimpijka, związana z Akademią Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, od 2017 r. dyrektor Instytutu Sportu Państwowego Instytutu Badawczego.

2000

Tomasz Broda – satyryk, karykaturzysta, artysta plastyk, absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu. Jego rysunki i ilustracje publikowane były na łamach prasy codziennej i dzienników.

Tymoteusz Karpowicz (1921–2005) – poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, twórca poezji lingwistycznej, od 1978 r. profesor University Illinois w Chicago. Choć zmarł w USA, to pochowany został we Wrocławiu, z którym związany był w latach 1949–1973.

Aleksandra Kurzak – sopranistka i solistka operowa światowej sławy, doktor sztuki muzycznej, absolwentka m.in. Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

Ryszard Tomaszewski – wrocławski sztangista, najbardziej utytułowany niepełnosprawny sportowiec w Polsce, wielokrotny medalista igrzysk paraolimpijskich w wyciskaniu sztangi na ławeczce w pozycji horyzontalnej, prowadzi zajęcia edukacyjne z młodzieżą niepełnosprawną we Wrocławiu.

Marek Zieliński – gitarzysta i pedagog, twórca wrocławskiej szkoły gitarowej, profesor w zawodzie nauczyciela gry na gitarze klasycznej, związany z Państwową Szkołą Muzyczną i państwowym Liceum Muzycznym we Wrocławiu.

2001

Lech Janerka – urodzony we Wrocławiu muzyk rockowy, basista, wokalista i autor tekstów, obecny na scenie od lat 70., początkowo związany z zespołem „Klaus Mitffoch”, później rozwijający karierę solową.

Twórcy wystawy „Wrocław 2000 – moje miasto”: **Michał Jędrzejewski, Włodzimierz Dolatowski, Mieczysław Piróg i Stanisław Lose** – trzej pierwsi twórcy to pracownicy Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, zaś ostatni – Politechniki Wrocławskiej. Opracowali i zrealizowali wystawę z okazji przypadającego w 2000 r. milenium Wrocławia. Prezentowała ona życie kulturalne, polityczne, gospodarcze i naukowe Wrocławia po II wojnie światowej i była jednym z głównych wydarzeń obchodów tysiąclecia Wrocławia.

Sztafeta lekkoatletów: **Jacek Bocian, Józef Lisowski, Robert Maćkowiak, Piotr Rysiukiewicz** – sprinterzy, zawodnicy Śląska Wrocławia prowadzeni przez trenera Józefa Lisowskiego i biorący udział w sztafecie 4 x 400 m. Zdobywali wiele medali na krajowych i międzynarodowych zawodach, sławiąc wrocławską szkołę „Lisowczyków”.

2002

Marek Danielak – działacz społeczny, pomysłodawca wielu imprez turystycznych i rekreacyjnych, inicjator i organizator licznych maratonów, m.in. maratonu wrocławskiego. Peł-

nił szereg funkcji publicznych, w tym w administracji miejskiej Wrocławia i miejskich jednostkach organizacyjnych.

Małgorzata Gorący – antropolog, współzałożycielka Stowarzyszenia Pomocy Dzieci i Młodzieży z Mózgowym Porażeniem Dziecięcym „Ostoja”, świadczącego wsparcie w zakresie m.in. rehabilitacji, terapii, edukacji, wychowania, a także zatrudnienia.

Galeria „Opus” – jedna z pierwszych prywatnych galerii sztuki założona we Wrocławiu w 1992 r. Specjalizuje się w takich dziedzinach sztuki, jak malarstwo, grafika, rzeźba, ceramika i szkło artystyczne. Oprócz wystaw organizuje koncerty, recitale i spotkania autorskie.

2003

Wojciech Kościelniak – aktor, reżyser teatralny, pedagog, związany m.in. z Teatrem Muzycznym w Jeleniej Górze oraz Teatrem Polskim we Wrocławiu, dyrektor artystyczny i naczelny Operetki i oraz Teatru Muzycznego Capitol (2001–2004). Pierwszą nagrodę Prezydenta Wrocławia otrzymał w 1996 roku.

Ewa Michnik (nagroda specjalna) – dyrygentka, dyrektor naczelna i artystyczna Opery Dolnośląskiej (1995–2016), dyrektor artystyczna festiwalu „Wratislavia Cantans” (1997–2002). Pierwszą nagrodę Prezydenta Wrocławia otrzymała w 1999 roku.

Hans Vontobel (1916–2016) – szwajcarski bankier i finansista, mecenas sztuki, założyciel fundacji wspierającej młodych talentowanych muzyków. Kierowany przez niego

bank stał się jedną z najbardziej znaczących instytucji bankowych w Szwajcarii. Wspomagał finansowo festiwal „Wratislavia Cantans”.

Komenda Dolnośląskiej Chorągwi ZHP – utworzona w 1991 roku jednostka terenowa Związku Harcerstwa Polskiego. Szybko stała się najlepszą organizacją pozarządową w regionie krzewiącą m.in. wiedzę i postawy patriotyczne wśród dzieci i młodzieży. Jej patronem jest uczestnik wojny obronnej w 1939 r., członek konspiracji i harcerz Szarych Szeregów, hm. Stefan Mirowski (1920–1996).

Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgijskiej we Wrocławiu – jedna z najlepszych szkół średnich w Polsce, mająca wybitne osiągnięcia edukacyjne. Jej uczniowie odnoszą liczne sukcesy w różnych konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

2004

Krzysztof Bojda – pedagog, żeglarz i społecznik, założyciel i prezesem Fundacji Hobbit, która zajmuje się organizacją czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, prowadząc m.in. zajęcia psychorekreacyjne, festiwale muzyczne oraz festyny sportowe.

Krystyna Miłobędzka – poetka, dramaturg, doktor nauk humanistycznych, autorka scenariuszy przedstawień dla dzieci oraz prac teoretycznych o teatrze dziecięcym.

Elżbieta Popławska-Dobiejewska – działaczka społeczna i opozycyjna, zaangażowana w prace m.in. Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego, Wrocławskiego Towarzystwa

Opieki nad Więźniami, a także Dolnośląskiego Ośrodka Mediacji Pozasądowej, inicjatorka działań wspierających budowę społeczeństwa obywatelskiego.

Włodzimierz Szostek – architekt i urbanista, autor ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławia z 1988 r., który obowiązywał do końca 2003 roku.

Formacja Chłopięca „Legitymacje”: Sambor Dudziński, Konrad Imiela, Cezary Studniak (wyróżnienie specjalne) – zespół instrumentalno-wokalny założony w 2003 r. i złożony m.in. z trzech śpiewających aktorów Teatru Muzycznego „Capitol”. Na repertuar składają się lekkie i zabawne piosenki inspirowane stylem innych wykonawców.

2005

ks. Andrzej Dziełak – duchowny katolicki, proboszcz parafii pw. Bożego Ciała we Wrocławiu (1993–2007). Podczas stanu wojennego był członkiem Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego wspomagającego osoby represjonowane i ich rodziny.

ks. Mirosław Drzewiecki – duchowny katolicki, proboszcz parafii pw. Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej (1998–2016), duszpasterz akademicki i środowisk twórczych, założyciel charytatywnej Fundacji św. Marcina oraz Katolickiego Radia Rodzina, którego dyrektorem był w latach 1993–1998.

Roman Kołakowski (1957–2019) – filolog polski, kompozytor, dramaturg, autor i tłumacz tekstów poezji śpiewanej, prowadzący działalność artystyczną od lat 70. Był

dyrektorem artystycznym Przeglądu Piosenki Artystycznej (1996–2005), prowadził też Teatr Piosenki (2005–2019).

Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych, Chorób Wątroby i Nabytych Niedoborów Odpornościowych Akademii Medycznej we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich) – jednostka kształcąca studentów i zajmująca się diagnostyką oraz leczeniem chorób zakaźnych. Ma wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej, w tym również w leczeniu chorych na AIDS.

Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola (KRU-WIO) – gremium, w skład którego wchodzi rektorzy szkół wyższych z Wrocławia i Opola. Jego misją jest integracja środowiska akademickiego, wspieranie rozwoju społecznego i gospodarczego oraz reprezentowanie interesów i potrzeb środowiska akademickiego wobec władz publicznych.

2006

Ewa Bohdanowicz – doktor nauk medycznych, lekarz pediatria, związana z Katedrą i Kliniką Transplantacji Szpiku Onkologii i Hematologii Dziecięcej Akademii Medycznej (obecnie Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich).

Bente Kahan – norweska piosenkarka i artystka żydowskiego pochodzenia. Od 2001 r. mieszkanka Wrocławia i założycielka Fundacji Bente Kahan, która przybliżyła i rozpoznała kulturę europejskich Żydów.

Marek Krajewski – filolog klasyczny, specjalista w zakresie językoznawstwa łacińskiego, pisarz, autor poczytnych

i tłumaczonych na blisko 20 języków kryminalów, których akcja osadzona jest głównie w Breslau.

Tadeusz Luty – związany z Politechniką Wrocławską profesor nauk chemicznych, rektor tej uczelni (2002–2008), przez wiele lat prowadzący działania na rzecz integracji wrocławskiego środowiska akademickiego, wieloletni dyrektor Wrocławskiego Centrum Akademickiego.

ks. prałat Zdzisław Peszkowski (1918–2007) – duchowny katolicki, doktor filozofii, uczestnik kampanii wrześniowej, więzień Kozielska, żołnierz II Korpusu Polskiego. Do Polski powrócił dopiero w 1989 r. Przez ponad 50 lat był kapłanem Rodzin Katyńskich i Pomordowanych na Wschodzie.

2007

Stanisław Drożdż (1939–2009) – wrocławski artysta i poeta, mający w swoim dorobku ponad 300 wystaw krajowych i zagranicznych.

Beata Maciejewska – dziennikarka, publicystka, popularyzatorka historii Wrocławia, autorka felietonów, książek i przewodników po stolicy Dolnego Śląska i regionie.

Jan Słowikowski (1915–2010) – profesor i długoletni kierownik Katedry i Kliniki Chirurgii Dziecięcej Akademii Medycznej we Wrocławiu, płk Wojska Polskiego, działacz konspiracyjny AK w czasie II wojny światowej.

Krzysztof Turkowski – historyk, działacz opozycji związany z KOR i „Solidarnością”, wiceprezydent Wrocławia (1990–1994), menadżer mediów.

Mieczysław Zlat (1927–2014) – historyk sztuki, działacz opozycji w okresie PRL, wieloletni pracownik Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, w latach 80. wiceprzewodniczący Społecznego Komitetu Odbudowy Panoramy Raclawickiej.

2008

Krzysztof Kuliński – wrocławski informatyk, biznesmen w branży IT, współzałożyciel firmy świadczącej usługi w zakresie inżynierii oprogramowania w ponad 20 krajach.

Krzysztof Wincza – elektronik, profesor związany z Politechniką Wrocławską i zaangażowany w prace nad rozwojem nowych technologii i nowatorskich połączeń komunikacyjnych.

ATM Grupa SA – Tomasz Kurzewski – związana z Wrocławiem grupa medialna, będąca największym niezależnym producentem telewizyjno-filmowy w kraju, założona przez w 1992 r. przez Tomasza Kurzewskiego.

Katolickie Radio Rodzina – ks. Cezary Chwilczyński – rozgłośnia archidiecezji wrocławskiej powstała w 1993 r. z inicjatywy katolików świeckich. Ksiądz Chwilczyński był dyrektorem radia (2002–2018), a także redaktorem wrocławskiej edycji tygodnika „Niedziela” (2006–2018). Jest koordynatorem ds. placówek oświatowych i asystentem księcielnym Fundacji Studio Wschód.

Portal Nasza Klasa: Łukasz Adziński, Michał Bartoszkiewicz, Paweł Olchawa, Maciej Popowicz – popularny portal internetowy uruchomiony w 2006 r. przez czte-

rech wrocławskich informatyków – absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego. W szczytowym momencie (2010 r.) liczył ok. 14 mln użytkowników.

2009

Piotr Freyberg – wrocławski przedsiębiorca i biznesman związany z 3M Poland i 3M Viscoplast, zaangażowany w ochronę lokalnego rynku pracy.

Ewa Kobel – nauczycielka historii i długoletnia wicedyrektor XII Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego we Wrocławiu, popularyzatorka wiedzy o Wrocławiu i Dolnym Śląsku, autorka licznych projektów edukacyjnych, wystaw i publikacji.

Aleksandra Kubicz – profesor biochemii związana z Uniwersytetem Wrocławskim, pomysłodawczyni Dolnośląskiego Festiwalu Nauki popularyzującego działalność naukową wrocławskich szkół wyższych. Nagrodę Prezydenta Wrocławia otrzymała po raz pierwszy w 1999 roku.

Bogusław Ogrodnik – wrocławski himalaista, pletwonurek, podróżnik, biznesmen, rekordzista świata w deniwelacji, zdobywca m.in. Mont Everest w 2006 roku.

Krzysztof Skowroński – dziennikarz, felietonista, założyciel i prezes Radia Wnet, wspierający w eterze ważne dla Wrocławia wydarzenia.

Kazimiera Anna Wilk – profesor nauk chemicznych związana z Politechniką Wrocławską, aktywnie zaangażowana w integrację wrocławskiego środowiska naukowego

i aktywny rozwój Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w latach 1998–2007.

Stowarzyszenie „Wratislaviae Amici” – powołane w 2007 r. w celu integracji środowiska osób zainteresowanych przeszłością Wrocławia i Dolnego Śląska, a także Łużyc oraz Kresów Wschodnich. Od prawie dwóch dekad prowadzi portal internetowy Poloniae Amici www.polska-org.pl, na którym zebrano i udostępniono ponad milion zdjęć i map.

2010

Jarosław Fret – aktor, reżyser, pedagog, założyciel i lider Teatru ZAR, od 2004 r. dyrektor Instytutu im. J. Grotowskiego we Wrocławiu, zaangażowany w działalność kulturalną w kraju i za granicą promującą jednocześnie miasto.

Tomasz Merta (1965–2010) – historyk myśli politycznej, publicysta, urzędnik państwowy, podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz generalny konserwator zabytków (2005–2010), członek pierwszej Rady Programowej Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”.

Małgorzata Mikołajczyk – matematyk i dydaktyk związana z Instytutem Matematycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, popularyzatorka nauk ścisłych, organizatorka wielu konkursów matematycznych we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku.

Czesław Radzikowski – emerytowany profesor Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda PAN, współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Eksperymentalnego i Kliniki Immunologicznej, twórca onkologii doświadczalnej.

Dolnośląska Izba Gospodarcza – istniejąca od 1990 r. autonomiczna organizacja samorządu gospodarczego, reprezentująca interesy zrzeszonych w niej podmiotów wobec władz centralnych i regionalnych. W czasie trzech dekad istnienia istotnie zasłużyła się dla ochrony i rozwoju gospodarki Wrocławia.

2011

Krzysztof Domarecki – filozof, prawnik, przedsiębiorca i menadżer, założyciel firmy Selena SA specjalizującej się w sprzedaży artykułów chemii budowlanej w Polsce i na świecie, członek Rady Naukowej Instytutu Techniki Budowlanej (2008–2011).

Roman Gutek – działacz kulturalny, właściciel firmy Gutek Film zajmującej się upowszechnianiem kina autorskiego, pomysłodawca festiwalu filmowego Era Nowe Horyzonty, który od 2006 r. (VI edycji) organizowany jest we Wrocławiu, podobnie jak American Film Festival (od 2010 r.). Prezes Stowarzyszenia „Nowe Horyzonty”.

Piotr Małachowski – związany z Wrocławiem sportowiec, lekkoatleta, dyskobol oraz zawodowy żołnierz Wojska Polskiego. Dwukrotny medalista igrzysk olimpijskich w rzucie dyskiem, medalista mistrzostw świata, mistrz Europy (2010), dziesięciokrotny rekordzista Polski i wielokrotny medalista mistrzostw Polski seniorów.

Jarosław Pieniak – ekonomista, działacz Dolnośląskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Zespołem Downa „Razem”, w 2010 r. przez międzynarodową organizację przy ONZ wyróżniony tytułem „Rodzic Roku na Świecie”.

Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego – utworzone w 2001 r. z inicjatywy Jana Nowaka-Jeziorańskiego, późniejszego patrona, jako fundacja działająca na rzecz współpracy narodów Europy Środkowo-Wschodniej. Założyciele kolegium to: miasto Wrocław, województwo dolnośląskie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Dom Spotkań im. A. Silesiusa, Fundacja Krzyżowa oraz Stowarzyszenie na Rzecz Kultury Europejskiej.

2012

Marek Bojarski – prawnik specjalizujący się w zakresie prawa karnego materialnego i prawa o wykroczeniach, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni (2008–2016).

Erazm Humienny – społecznik, działacz opozycji w okresie PRL, zaangażowany w pomoc m.in. osobom bezdomnym, skazanym, zagrożonym wykluczeniem społecznym, rodzinom dysfunkcyjnym oraz osobom starszym, założyciel Stowarzyszenia Pomocy „Ludzie Ludziom”.

Marek Suchy – wrocławski inżynier budownictwa, projektant, współzałożyciel i obecnie prezes Biura Projektów Dróg i Mostów (BBKS-Projekt Sp. z o.o.), specjalizującego się w projektowaniu obiektów infrastruktury drogowej i lotniskowej.

Zbigniew Rybczyński – reżyser, twórca filmowy i teatralny, programista, laureat Oscara (1983) za krótkometrażowy film animowany „Tango” (1980), we wrocławskim Centrum Technologii Audiowizualnych kierował projektem „Wrocławskie studia technologii wizualnych”.

Drużyna Piłkarska WKS Śląsk – klub piłkarski założony we Wrocławiu w 1947 r., kilkakrotnie zdobywca tytułu mistrza i wicemistrza Polski. Klub przeszedł szereg przekształceń własnościowych. Po mistrzostwach Euro 2012 rozgrywkach drużyny odbywają się na nowym Stadionie Miejskim.

2013

Waldemar Krzystek – reżyser i scenarzysta filmowy oraz teatralny, członek Polskiej Akademii Filmowej. W swoim dorobku reżyserskim wielokrotnie odwoływał się do wydarzeń we Wrocławiu i w regionie.

Aleksander Mazur – uczony, kompozytor, multiinstrumentalista, założyciel i kierownik istniejącego od 1993 r. Big-Bandu Akademii Muzycznej we Wrocławiu, wieloletni kierownik Zakładu Muzyki Jazowej Wydziału Instrumentalnego tej uczelni.

Mateusz Morawiecki – związany z Wrocławiem działacz opozycji, bankowiec i menadżer, polityk, w okresie PRL związany z Solidarnością Walczącą, prezes Zarządu BZ WBK (2007–2015), od 2015 r. udziela się aktywnie w polityce, pełniąc szereg istotnych funkcji publicznych samorządowych i rządowych, od 2017 r. sprawuje urząd Prezesa Rady Ministrów.

Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgij-skiej – jedna z najlepszych szkół średnich w Polsce, mająca wybitne osiągnięcia edukacyjne, jej uczniowie odnoszą liczne sukcesy w różnych konkursach i na olimpiadach przedmiotowych. Nagrodę Prezydenta Wrocławia szkoła otrzymała po raz pierwszy w 2003 roku.

Zespół redakcyjny Telewizji Dolnośląskiej TeDe (Telewizja TeDe) – następczyni pierwszej niepublicznej prywatnej telewizji ECHO (1990–1995), nadająca programy o tematyce lokalnej, które przygotowywał i opracowywał w latach 1995–2013 zespół wrocławskich dziennikarzy.

2014

Józef Hałas (1927–2015) – malarz, pedagog, uczeń Eugeniusza Gepperta, student oraz pracownik naukowy w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu (wcześniej PWSSP) w latach 1958–2001, związany również z Liceum Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, klasyk polskiego malarstwa XX wieku.

Martin Ring – księgowy, finansista, przedstawiciel sektora biznesowego tworzącego nowoczesne centra usług m.in. we Wrocławiu, mecenas kultury zaangażowany w akcje dobroczynne.

Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Rodziny „Nurt” – działające we Wrocławiu od 2009 r., a od 2013 r. prowadzące trzy placówki edukacyjne: przedszkole, szkołę podstawową dla dziewcząt oraz szkołę podstawową dla chłopców. Są to placówki społeczne założone przez rodziców, którzy wspierają wychowawców w intelektualnym, moralnym i fizycznym kształceniu swoich dzieci.

Okręg Dolnośląski Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej – organizacja utworzona w połowie 1989 r., zrzeszająca byłych żołnierzy AK i działaczy cywilnych Polskiego Państwa Podziemnego. Celem jej działalności jest badanie, utrwalanie i upowszechnianie historii, tra-

dycji i spuścizny tych organizacji, w tym budowanie obywatelskiego i patriotycznego wychowania.

2015

Daniel Richard Marian Davies – urodzony w Polsce matematyk, syn brytyjskiego historyka związanego z Polską, przez trzy lata pracujący na Politechnice Wrocławskiej. Dokonał przekładu na język angielski monografii o lwowskiej szkole matematycznej autorstwa prof. Romana Dudy.

Roman Duda – matematyk, historyk nauki, profesor związany z Uniwersytetem Wrocławskim i rektor tej uczelni (1995–1999), działacz opozycji w okresie PRL, senator I kadencji, podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (1991–1993), zaangażowany m.in. w popularyzowanie historii i osiągnięć lwowskiej szkoły matematycznej i akademickich związków Lwowa i Wrocławia.

Grzegorz Dzik – wrocławski przedsiębiorca, prezes Zachodniej Izby Gospodarczej, współzałożyciel i prezes Grupy Impel SA, będącej obecnie jednym z głównych dostawców usług ochrony osób i mienia, konsul honorowy Ukrainy, filantrop, mecenas kultury.

Aleksandra Kubas-Kruk – śpiewaczka i solistka Opery Wrocławskiej, związana m.in. z Akademią Muzyczną im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu oraz Teatrem Bolshoi w Moskwie.

Ewa Skrzywanek – nauczycielka historii, doradca metodyczny Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, turtorka Collegium Wratislaviense, inicjatorka i organizator

ka wielu przedsięwzięć przybliżających m.in. historię Wrocławia, dzieje Polonii wrocławskiej, losy Żydów polskich oraz przesiedleń ludności na Dolny Śląsk.

Mariusz Urbanek – wrocławski publicysta, pisarz, kierownik Gabinetów Świadków Historii w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu, autor początkowych kilkudziesięciu książek, m.in. „Zły Tyrmand” (1992), „Genialni. Lwowska szkoła matematyczna” (2014), „Profesor Weigl i karmiciele wszy” (2018).

Herbert Wilhelm Wirth – inżynier, geolog, manager, profesor związany z Politechniką Wrocławską oraz Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie, od 1998 r. związany z przemysłem miedziowym – początkowo z Centrum Badańczo-Projektowym Miedzi CUPRUM we Wrocławiu, później z KGHM Polska Miedź SA.

Wanda Ziembicka-Has – związana z Wrocławiem aktorka, dziennikarka radiowa i telewizyjna, wykładowca akademicki, działaczka społeczna, radna Rady Miejskiej Wrocławia V i VI kadencji, inicjatorka wielu przedsięwzięć, m.in. upamiętnienia w przestrzeni publicznej Wrocławia osób związanych ze stolicą Dolnego Śląska.

2016

Marian Dymalski – działacz społeczny i sportowy, propagator idei sportu jako elementu wszechstronnego kształcenia dzieci i młodzieży, związany m.in. z Klubem Sportowym AZS Wrocław, Komitetem Akademickich Mistrzostw Świata, Komitetem Sportów Zimowych Uniwersjada oraz Międzynarodową Federacją Sportu Studenckiego (FISU).

Krzysztof Jakubczak – fizyk, informatyk i działacz opozycji w okresie PRL, animator i organizator wrocławskiego życia muzycznego i kulturalnego, założyciel Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Kulturalnych „Nasze Miasto Wrocław”, dyrektor Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu (1998–2002), organizator m.in. Thanks Jimi Festival oraz Ethno Jazz Festival.

Andrzej Kosendiak – dyrygent i pedagog, działacz opozycji w okresie PRL, doktor habilitowany związany z Akademią Muzyczną we Wrocławiu oraz w Gdańsku, dyrektor Narodowego Forum Muzyki, artysta należący do najaktywniejszych muzyków i organizatorów życia muzycznego w Polsce.

Paweł Marchewka – związany z Wrocławiem twórca i prezes Techlandu – założonej w 1991 r., a obecnie jednej z największych firm produkujących popularne na całym świecie gry komputerowe.

Wincenty Mazurec – długoletni dyrektor Pogotowia Ratunkowego we Wrocławiu, wybitny specjalista w dziedzinie systemu ratownictwa medycznego, członek Krajowego Zarządu Związku Pracodawców Ratownictwa Medycznego SP ZOZ, organizator m.in. Ogólnopolskich Obchodów Dnia Ratownictwa Medycznego pod patronatem ministra zdrowia.

Piotr Ponikowski – lekarz kardiolog, profesor związany z Uniwersytetem Medycznym i od 2019 r. rektor tej uczelni, maratończyk oraz propagator biegania, kierownik Kliniki Kardiologii Ośrodka Chorób Serca, dysponującej jednym z najlepszych zespołów kardiologicznych w Polsce, który przeprowadza pionierskie operacje.

Fundacja Hobbit – założona w 2002 r. fundacja organizująca dzieciom i młodzieży czas wolny w myśl zasady „Bawiać – uczyć, ucząc – bawić”. Animatorem i liderem jest Krzysztof Bojda – pomysłodawca wielu inicjatyw społecznych.

2017

Izabella Skrybant-Dziewiątkowska (1938–2019) – piosenkarka, solistka Opery Wrocławskiej (1961–1964), a od 1963 r. wokalistka wrocławskiego zespołu muzycznego Tercet Egzotyczny, będącego jednym z najstarszych działających zespołów muzycznych w Polsce.

Krzysztof Szmyd – specjalista pediatrii i medycyny paliatywnej, nauczyciel akademicki związany z Uniwersytetem Medycznym we Wrocławiu, współorganizator i kierownik Stowarzyszenia Hospicjum dla Dzieci Dolnego Śląska – jednego z największych w Polsce hospicjów dla dzieci.

Małgorzata Wojtaczka – związana z Wrocławiem speleolog, podróżniczka, uczestniczka ekspedycji w rejon polarne, żeglarka, członkini Bractwa Kaphornowców, pierwsza Polka i jedna z niewielu kobiet na świecie, które dotarły na biegun południowy (2017).

Dortmundzko-Wrocławsko-Lwowska Fundacja im. św. Jadwigi – inspirowana orędziem biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 r. i powstała w latach 70. XX w. organizacja zrzeszająca niemiecki Kościół katolicki i ewangelicki oraz przedstawicieli wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. Jej celem jest budowanie więzi łączącej narody poprzez działania edukacyjne i charytatywne kie-

rowane przede wszystkim do ludzi młodych z Wrocławia, Dortmundu i Lwowa.

2018

Andrzej Lange – lekarz immunolog, hematolog, transplantolog kliniczny, założyciel i kierownik najdłuższej działającej w Polsce ośrodka przeszczepiania szpiku, dyrektor Dolnośląskiego Centrum Transplantacji Komórkowych i Krajowego Banku Dawców Szpiku, pionier w dziedzinie medycyny regeneracyjnej, honorowy członek Królewskiego Kolegium Lekarzy w Londynie.

Józef Lisowski – związany z Wrocławiem lekkoatleta, trener lekkiej atletyki, autor sukcesów polskiej sztafety 4 x 400 m w latach 90. i pierwszej dekadzie XXI wieku. Od jego nazwiska polską drużynę sztafetową nazwano „Lisowczykami”, nawiązując jednocześnie do nazwy budzących strach w całej XVII-wiecznej Europie oddziałów lekkiej jazdy polskiej.

Fundacja OK, Art – powstała w 2012 r. z inicjatywy Mariusza Mikołajka, Witolda Liszkowskiego i Jana Mikołajka, inicjująca współdziałanie różnych podmiotów w dziedzinie sztuki, zaangażowana m.in. w program rewitalizacji Nadodrza.

Palarnia Etno Café – powstała we Wrocławiu w 2012 r., jako pierwsza polsko-etiopska spółka importująca kawę do Polski, współpracująca z plantatorami m.in. w Rwandzie, Kenii, Salwadorze, Papui Nowej Gwinei i Brazylii. Pierwsza kawiarnia została otwarta w 2015 r. w „okrągłaku” przy ul. Świdnickiej.

The World Games: Marcin Przychodny i Adam Roczek – organizatorzy 10. Światowych Igrzysk Sportowych The World Games Wrocław 2017 – największej imprezy sportowej w Polsce w 2017 roku. Marcin Przychodny był prezesem, a Adam Roczek – wiceprezesem Wrocławskiego Komitetu Organizacyjnego tych igrzysk, obaj od wielu lat związani są ze sportem.

2019

Zbigniew Czwojda – muzyk jazzowy, trębacz, kompozytor, aranżer, pedagog, na przestrzeni blisko pół wieku związany z kilkoma zespołami muzycznymi, założyciel i dyrektor Wrocławskiej Szkoły Jazzu i Muzyki Rozrywkowej.

Małgorzata Młynarska – logopeda, terapeuta zaburzeń mowy i myślenia, profesor związana z Uniwersytetem Wrocławskim, współautorka metody terapeutycznej Dyna-Lingua M.S. nastawionej na rozwój mowy i myślenia dzieci, młodzieży oraz dorosłych z poważnymi zaburzeniami mowy, współzałożycielka Wrocławskiego Centrum Psychostymulacji i Klubokawiarni Café Równik.

Andrzej Jacek Ptak – jeden z pierwszych w Polsce działaczy na rzecz osób wykluczonych oraz znajdujących się w sytuacji bezdomności, kierownik domu integracji, prezes Fundacji „Homo Sacer”, koordynator streetworkingu, kierownik ulicznego ambulatorium i wrocławskich placówek dla osób bezdomnych.

Fundacja „Kierunek Przygoda” – założona w 2009 r. przez Magdalenę Wiktorską-Chojcan i Filipa Chojcana fundacja, której głównym celem działalności jest m.in. tworze-

nie warunków do prawidłowego rozwoju psychoruchowego oraz wychowania dzieci i młodzieży, przystosowywanie młodych ludzi do życia w społeczeństwie, propagowanie postaw proekologicznych i organizacja czasu wolnego oraz wypoczynku letniego i zimowego.

Luxon LED – wrocławska firma projektująca i produkująca energooszczędne oświetlenie oparte na technologii LED, założona jako start-up w 2008 r. przez trzech wrocławskich studentów, będąca pierwszą polską firmą, która rozpoczęła produkcję oświetlenia w technologii LED na potrzeby dużych obiektów przemysłowych.

2020

Andrzej Hrehorowicz – wrocławski działacz sportowy od 1983 r. związany ze sportem akademickim, organizator wielu imprez sportowych rangi Akademickich Mistrzostw Świata i Europy, m.in. w tenisie stołowym.

Zbigniew Sebastian – inżynier i doktor nauk technicznych związany m.in. z Politechniką Wrocławską, czynnie zaangażowany w rozwój wrocławskiej i dolnośląskiej przedsiębiorczości.

Krzysztof Simon – wrocławski lekarz, specjalista chorób wewnętrznych i chorób zakaźnych, profesor nauk medycznych, ekspert m.in. w zakresie działań związanych z ratowaniem zdrowia i życia ludzkiego oraz przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2.

Dolnośląska Izba Rzemieślnicza – istniejąca od 1945 r. organizacja samorządu gospodarczego rzemiosł, której mi-

sją jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła na terenie Wrocławia i Dolnego Śląska, a także reprezentacja i ochrona interesów środowiska rzemieślniczego w kontaktach z władzami samorządowymi i państwowymi.

Stowarzyszenie Non In Solo Pane Vid(v)it Homo (Nie samym chlebem żyje człowiek) – powstałe w 2008 r. z inicjatywy Jolanty i Henryka Macalów stowarzyszenie zajmujące się upowszechnianiem kultury, sportu i rekreacji, prowadzące swoją działalność m.in. w Ośrodku Działań Społeczno-Kulturalnych PIAST.

Techland – istniejąca od 1991 r. wrocławska firma początkowo zajmująca się dystrybucją na polskim rynku gier zachodnich, a obecnie będąca jednym z największych producentów gier komputerowych na świecie.

Towarzystwo Miłośników Wrocławia – istniejące od 1956 r. jedno z najstarszych wrocławskich stowarzyszeń. Jego celem jest integracja wrocławian oraz pielęgnowanie wielowiekowej historii miasta, m.in. poprzez inicjowanie rozmaitych działań utrwalających wśród mieszkańców poczucie tożsamości i przynależności regionalnej.

Publikacja okolicznościowa wydana z okazji Święta Wrocławia 2020
Egzemplarz bezpłatny nieprzeznaczony do sprzedaży

Opracowanie tekstów:

Beata Maciejewska, „Gazeta Wyborcza – Wrocław” – s. 6

Biuro Rady Miejskiej Wrocławia – ss. 8–16

Biuro Prezydenta Wrocławia – ss. 18–28

Kamilla Jasińska, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” – ss. 30, 32–55

Rafał Nowakowski, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu – ss. 58–71

Redakcja i korekta:

Kamilla Jasińska, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”

Zdjęcia:

Sebastian Borowski, Urząd Miejski Wrocławia – ss. 7–27, 31

Janusz Krzeszowski – ss. 34–35

archiwum prywatne Pawła Marchewki – s. 29

Projekt, skład i łamanie tekstu:

Dorota Sitnik

Druk:

Drukarnia Unidruk

www.unidruk.com.pl